

TAWA KURINTIU PIARIA NĀPIN HAMUAT PAURU MIENOI TYPUAT

¹Uito ti Puaru are. Uiwyrria'in Iesui mohey haria tawa Kurintiu piaria yi Akaia piaria. Eiperia ti Tupana mimowaku ko'i ra'yn tewaku hap wuat ko'i. Uito ti Iesui potpo'oro Pauru e hap het rakat are. Sa'awy'i Tupana to'e uhepe — Woro'airo en Uha'yru moherep miit'in muat hamuat e. Koitywy atipo'oro ehowawi uimiwan aikope aikope eiwa'atunug Tupana mōtypot hamo are. I'ewyte toīne'en meiūpe aheywyt aikywyt sese Timoteu are. Mi'i ti uipowyro mesuwat uhehay wan hap ete. ²Mio tā are Tupana pe — Eti'a-tupoityro kahato o emohey haria Esa'yru mohey haria tawa Kurintiu piaria are. Ereīne'en o egyi'at kahato rakat i'atuepiat hat wo. Etunug o mi'iria wo'owese haria wo. Tupana are En ni Uru'ywot sese are. Emipo'oro Uruporekuat nuat ti Iesui Esa'yru set upi wyti ahētup. ³Urutuwehum ewawi Tupana. Waku kahato En Tupana katupono etipo'oro ra'yn Iesui uruwewawi. Koitywy emēpyt'in sese uruto are. Waku kahato En Uru'ywot. Uruho'opot turan urukawiano kahato hat En. Uruehaky'e'i kahato wuat'i e'at pe are. ⁴Uruetupana are karāpe urusatek turan Uru'ywot kahato ereīne'en haty hap etimonik kahato hamo. Uruho'opot turan i'ewyte urunāpin uruky'e hap wywo. Waku kahato Tupana katupono karāpe uruwyrria'in hatek

hap put'ok'e mi'i turan urui'atunãpin kuap i'atuky'e hap wywo. Aikotã urunãpin ho'opot turan mi'i hap ewy urutunug aikotã urumowepit ehay wo hap ewy uruto'e ewawi Tupana are. ⁵ Aipotypot Iesui tikuap kahato ho'opot hap ko'i po'og torania kai toikuap are. Uruto urutukup-te'en iwywo wētup miit ewy yn uruho'opot kahato wy. Mi'i turan urukawiano kahato hat pote toikuap kahato ho'opot hap pote. Yt wētup i yt toikuap i. Torania toikuap kat pote tohã'äg yne ra'yn. Mi'i pote tohaty'u kuap yne aiky'e haype. ⁶ Koitywy mesuwarotiararia urusaty'i saty'i kahato ra'yn mesuwe katupono uruheno'i ra'yn Iesui etiat wã'i'atu'e pytkai. Mi'i pote koitywy Tupana miehakyera'at ko'i wo eweikupte'en. Uru'apiheg kahato pote eipowyro haria wo urutukup-te'en mote are. Ma'ato urusaty'i saty'i hap kaipyi eipowyro haria urutukup-te'en. ⁷ Ma'ato urusaty'i saty'i turan Tupana urukawiano urusaty'i saty'i hap ok tã. Mi'i pote po'og hesaika rakaria wo urutopyhu'at eipowyro hamuat ehapiat ho'opot hap ete. Mi'i hawyi karãpe ehaty'i haty'i Iesui mohey haria eipe pote mi'i hawyi uruepiat ho'opot hap kape eiwatetup yn na'yn. Mi'i hawyi — Waku waho'opot aimu'e haria ewy ewei'e eiwewawi. Mi'i hawyi wētup miit piit ewy yn ho'opot haria wo watoĩne'en are. Mi'i pote watikuap yne ho'opot hap ko'i are. Mi'i hawyi wahupit kuap yne are. Mi'i hawyi yt uwe i aito imohey hap atoiat haria ahaty'i haty'i kahato pytkai. ⁸ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria wētup yn wyti aimimohey. Mi'i pote atimoherep teran ehepe aikotã sa'awy'i waho'opot ehe'yi Asia totiat

hap. Atiky'esat eweikuap mi'i hap ete. Katupono karãpe eweho'opot turan mono erakue ewei'e yn na'yn. Ta'i uruho'opot kahato itote aikotã ahak puat ipotyí rakat wahupit hap ewy yt wahupit kuap i. Mi'i hap ewy yt uruhupit kuap i po'og ehe'yi Asia tote uruho'opot hap. — Ta'i aiku'uro ra'yn keĩ mesup pãí uruto'e yn uruto'ope itote. ⁹ Yi Asia piaria uru'auka irane mesup sio mũki'ite uruto'e yn uruwanẽtup hawe itote. — Pyno yt watuwehakyera'at kuap i aiku'uro hap po pyi uruto'e yn itote uruto'ope. Ta'i Tupana yn keĩ aihep kuap ai'auka teran haria po pyi uruto'e itote uruwo'ope. Tupana yn aihep kuap ai'auka hanuaria po pyi uruto'e sa'awy'í ehe'yi Asia tote urutuwat Iesui ehay moherep hamuat turan. ¹⁰ Ma'ato yt uru'auka kuap i ehetama piaria katupono Tupana uruehakyera'at uruewanĩkaptia po pyi itote urumohaky'e'í mohaky'e'í turan. I'ewyete urutuwehakyera'at uru'auka irane turan yne e'at pe. ¹¹ Uiwyría'in tawa Kurintiu piaria ewehẽtup o Tupana kape urupowyro Iesui ehay moherep hamo. Mi'í tã ewetunug mote Tupana urupowyro emiẽtup ok tã. Mi'í hawyi waku pe urutukupte'en urupoityro emiẽtup ok tã hawyi aru eweikuap ta'yn Tupana piat urupoityro hap. Mi'í hawyi eiwepit kahato hap topyhu'at katupono Tupana tum na'yn eimiẽtup hap ok tã. — Etipoityro Pauru'in ewei'e ro Tupana pe urukawiano.

¹² Yt karãpe i urui'atuma'at eipe tawa Kurintiu piaria. Po'og hãpyk torania kai hap ewy urutukupte'en eipy'asetpe. Tupana mõtypot hap yn urutunug itote. Yt uruwe'eg hap kaipyi i urupot-

pap ehehamo ma'ato Tupana urumowe'eg hap kaipyi uruimōtypot Tupana miit'in py'asetpe. Yt uruhepap hap kaipyi i ma'ato Tupana tum uruepe tegyi'at hap tomisepap nug kuap hamo hawyi he-saika hap wywo uruimoherep wakuat itote sa'awy'i. Mi'i pote uruminug ete Tupana urupowyro hap kaipyi uruimōtypot Tupana itote sa'awy'i. Mi'i hawyi miit'in te'eruwelum kahato Tupana kape. Yt uruwawwi i ma'ato Tupana kape yn te'eruwelum uruminug wakuat upi. Mi'i hawyi Tupana kape te'eruwelum hawyi urumowepit kahato kat pote uruminug kaipyi Tupana mōtypot hamo urutukupte'en mote.

¹³ I'ewyte yt eima'at hap i uruipo'oro miwan ehawwi are. Urumiwan uruehay ewy ti ra'yn waku pe yn toĩne'en. Yt uruiwan i typy sehay ehawwi. Yt kat i ehekat ky'ewi uruipo'oro urumiwan ehawwi hap. Ta'i heremo kahato urumiwan wuat'i mikuap kahato hap ewy. Yt kat i wētup sehay ipuo toĩne'en urumiwan me. Yt kat i eima'at hap urumiwan me toĩne'en. Mi'i pote heremo yne uimiwan are. ¹⁴ Koitywy urumohey ran are kat pote yt urukuap kahato i te pote. Mi'i pote urumohit tuereto ehehay wo. Atiky'esat kahato urukuap sese hap. Waku watuwekuap aiwo'o-ewy'ewy hawyi aiwo'omowepit hap toĩne'en are. Karãpe mekewat e'at pe put'ok'e mekewat Aipotypot Iesui toĩne'en mesuwarote Morekuat Koro wo hap e'at pe uimowepit kahato haria eweipyhu'at are. Katupono – Mi'iria uipotmu'eria sese uimiekyi ko'i tawa Kurintiu kaipywiaria are aru Iesui pe. Ta'i woroho'omoherep eipe Iesui kape hut hap e'at pe are. Mi'i hap e'at pe aru waku – Ta'i

Pauru ti urumu'e hat sa'awy'i'uwat waku ewei'e mekewat e'at pe Aika'iwat pe are. Mi'i hap ewy urutukupte'en itote wo'omowepit hanuaria wo.

¹⁵ Sa'awy'i eipap kahato uhehay upi mi'i pote — Ara'aipok i ra'yn i'atumu'e hamo pãi are uipy'a pyi. Sa'awy'i — Areto i ra'yn tawa Kurintiu piaria kape are. ¹⁶ Mi'i hawyi areto i ra'yn yi Masētunia piaria kape. Mi'i kaipyi ariot i ra'yn tawa Kurintiu kape i are'e uiwepe sa'awy'i. Ati'atumu'e areto hamo i'ewyte i'atumowepit hamo areto i ra'yn tawa Kurintiu piaria kape. Mi'i hawyi are'e arewanētup — Waku urupowyro yi luteu ywania hatek takaria uruekat wywo are'e uiwepe. Waku Kurintiu piaria uipowyro mu'ap upi mekewat luteu kapiat uito hap sa'up ete tawa Kurintiu piaria pe are arewanētup hawe. ¹⁷ Mi'i ui'e hap ete ahenoi yne sa'awy'i ehepe uimiwan me uiwyrria'in. — Areto ehowawi are uimiwan me. Ma'ato yt areto hin i ehowawi ui'e hap ewy hawyi — Kat pote som yt tut i ahowawi ewei'e eiwo'ope. Aima'at i ma'at i teran haype ne'i ewei'e uhepiat pe. Pauru ti heso apo ahepe ewei'e eiwo'ope are. Yt tutunug i to'e hap ewy apo'ewei'e ewo'ope uhetiat. ¹⁸ Uiwyrria'in yt naku i mio tã ewei'e ne'i kat pote uito atunug yne ui'e hap ewy'uwat ko'i uito are. Ta'i urutunug aru uru'e hap ewy katupono urutukupte'en neran Tupana ewy'uwat py'uwat rakaria uruto'e uruwo'ope.

¹⁹ Sa'awy'i mehĩ Sira mehĩ Timoteu i'ewyte uito urutu'uwat ehowawi eimu'e hamo. Mi'i hawyi itote urui'atumu'e kahato aikotã Tupana tipo'oro Tosa'yru hap etiano. Tupana mōtypot haria wo yn urui'atumu'e eipe. Yt kat i urueso hap wywo

urui'atumu'e eipe. Mi'i hap e'at pe urutunug aru uruto'e pote urutunug uru'e hap ewy. Yt typy sehay wywo hin i urui'atumu'e sa'awy'i eipe Iesui etiat uruhenoí ra'yn. ²⁰ Sa'awy'i sese Tupana henoí yianmete miwan me yne Tosa'yru etiat aikotã aru tutunug hap etiat tohenoi miwan me. Mi'i hawyi toipo'oro ra'yn Tosa'yru Aiporekuat nuat. Put'ok'e hawyi – Papai e atunug neran yne e'e hap ewywuat e. E'e hap ko'i yne atunug aru e. E'e hap ewywuat hap atunug neran e. Mi'i hawyi Iesui tunug yne To'ywot e hap – Atunug aru to'e hawyi tutunug yne. Mi'i pote karãpe uruto'e – Urutunug aru uruto'e hawyi urutunug uru'e hap ewy. Aikotã Aika'iwat ewy Tupana miky'esat ewy urutunug neran uru'e hap ewy. – Ta'i yt urutunug i aru mi'i tã uruto'e mi'i pote yt urutunug i uru'e hap ewy Tupana Sa'yru e hap ewy. Mi'i tã urutunug neran Tupana mōtypot hamo. ²¹ Koitywy Tupana ainug Tosa'yru ewywuaria ahehay wuat. Tehay moherep hamo wētup piit ewy watoïne'en Ha'yru wywo. Katupono aito watomohey Aipotypot Iesui. Tupana aimoesaika Tosa'yru Pã'ãu wo hawyi Ha'yru ewy watopyhu'at. ²² Aikotã watiwan ahēt ahekare'en ete ahēt – Mesuwuat ri uiat e hap. Mi'i hap ewy wyti watomohey Ha'yru ra'yn hawyi Tupana tum Tosa'yru Pã'ãu ahepe hawyi Ipã'ãu set topyhu'at ahete. Mio tã e – Tupana wanuāt mi'i miit e hamuat wuat'i miit'in me hap ewywuāt. Yt karãpe i hawyi wētup ok wano mi'i hat topyhu'at e hamo hap ewy. ²³ Ta'i yt uheso i are. Tupana tikuap yt heso i rakat uito. – Tupana are etomoherep yt uheso i hap are uiwyría'in Kurintiu piaria pe Tupana are. Sa'awy'i areto aru

ehowawi wen ma'ato yt areto i. Eweikuap apo kat pote yt areto i pyno ahenoi ehepe. Aikotã ai'ywot yt ai'apiheg teran i hap ewy ti areĩne'en pytkai yt areto i ei'apiheg hamo. ²⁴ Kat pote Eika'iwat sese yt uruto i. Mi'i hawyi are'e uiwanētup hawe — Pyno yt kat hamo i areto are. Kat pote po'og waku eweikupte'en Eika'iwat sese po pe hawyi yt areto i ei'apiheg hamo are Uito ti Pauru.

2

¹ Uiwyrria'in woroho'oky'e kahato eipe. Mi'i pote yt areto i ehowawi ma'ato areto pote woroho'omohit hawyi ei'arot hap topyhu'at. Sa'awy'i areto ehowawi hawyi woroho'omohit kahato eipe. Mi'i hawyi paa'ewei'e kahato. Mi'i hawyi are'e uiwanētup hawe — Koitywy yt atunug neran i po'og are uiwepe. ² Woroho'omohit eipe hawyi uwe apo uimowepit haria. Woroho'omohit hawyi paa'ewei'e. Mi'i hawyi yt uwe i ra'yn uimowepit hanuaria mi'i rē. Mi'i hawyi yt naku i areto mesup katupono woroho'omohit eipe hawyi woroho'omo'arot kahato eipe. Mi'i hawyi yt wo'omowepit haria wo i watoĩne'en. ³ Mi'i pote atipo'oro miwan ehowawi. Pyno eweimohãpyk eiminug sa'ag ko'i. Mi'i hawyi areto kuap ehowawi are uimiwan me. Katupono areto turan ewetunug sa'ag ne mi'i hawyi yt kat i uimowepit ehepiat hap. Mi'i pote atipo'oro miwan ehowawi uhe'yanmete katupono woroho'omohey eipe. Atikuap ewetunug uhepiat eināpin hap ko'i hamuat. Pywo ti rat yt karāpe i uiwepit yt eiwepit i pote. ⁴ Mekewat uimiwan sa'awy'iwuat pe woroho'onāpin haty wo — Eiminug sa'ag eweitoiat ro. Arewak kahato

popuo atiwani mi'i miwan ehowawi. Yt atiky'esat i uimiwan me eimōpy'ahak hap katupono woroho-'oky'e kahato eipe po'og torania kai. Mi'i pote haty kahato upy'a pe i'ewyte uiwanētup hawe woroho-'onāpin eiminug sa'ag etiat turan. ⁵ Sa'awy'iwuat urumiwan me woroho'onāpin. Mekewat eipy'asetpiat Iesui mohey hat to'ywot ehary'i wywuat waire nug hat. Mi'i hawyi eiwemōti kahato toīne'en eiwy ok eipy'asetpiat i'aparap turan wuat woroho'onāpin mote. I'ewyte uito aremōti mi'i hap ete are. Ma'ato yt ei'ewy i pote yt uhehamo i pote mi'i pote yt woroho'omohit teran i po'og mi'i hap ete ne'i. Ma'ato atunug po'og pote po'og ei'arot kat pote po'og woroho'omohit pote. ⁶ Mi'i hawyi eiwemōti te kahato i'ewyte mi'i miit tuwemōti ti te. Pyno waku aipo hep ta'yn i'apiheg hap ete. ⁷ Pyno waku waure wo ra'yn watoīne'en. Pyno waku watunug aiwy sese wo ra'yn. Ma'ato yt pote meiūran i'arot sese hap topyhu'at aikotā i'auka hap ewy. ⁸ Pyno ahētup uipy'a pe ehupi uiwyrīa'in ewei'e i ro tope — Uruiky'e kahato en uhyt mimi ewei'e i ro i'aparap hat pe kat pote totoiat ra'yn tominug sa'ag pote. ⁹ Sa'awy'iwuat uimiwan me are'e — Ewei'apiheg no eipy'asetpiat mekewat to'ywot ehary'i wywuat sa'ag nug hat. Mi'i tā are ehepe sa'awy'i ehā'āg hamo sio uhehay upi eweikupte'en sio yt hap kuap hamo. ¹⁰ Koitywy waku waure wo eweikupte'en iminug sa'ag kai. Waure wo eweikupte'en pote i'ewyte uito waure wo areīne'en. Mi'i hawyi waku waure wo wato'e Aika'iwat Iesui e. Mi'i hawyi i'ewyte Aika'iwat toīne'en waure wo ra'yn. Mi'i hawyi aiwo'oky'e hap sese toīne'en i ra'yn. ¹¹ Waure wo watoī-

ne'en hawyi aikotã wêtrup ok miit ewy yn aiwo'ope watoĩne'en. Mi'i hawyi ahiag yt aima'at kuap i. I'ewyte yt aipat'ok pat'ok kuap i kat pote ahiag inug neran aipat'ok pat'ok hap. Toiky'esat kahato aiwo'osytpok hap yn. ¹² Sa'awy'i areto tawa Turati kape mekewat sehay wakuat moherep hamo. Aikotã Tupana tipo'oro Tosa'yru Eiporekuat nuat sehay wakuat moherep hamuat. Ta'i Ahiag uipyhyp teran wen ma'ato Tupana tunug mu'ap tehay wakuat moherep hamo. We'okenhyp hap ewy itote ma'ato Tupana ti'okenhyp'ok ta'yn uhepe tehay enoi hamo. ¹³ Itote turan atikat kahato aheywyt Titu katupono atikuap teran iwẽ pyi aikotã aikotã eweikupte'en hap ko'i. Atikat at ka'ap ma'ato yt atipuêti i hawyi ui'arot kahato areĩne'en itote. — Kat pote yt tut i Titu are yn uiwepe. Mi'i hawyi are'e itotiaría pe — Pyno areto ra'yn yi Masêtunia kape are mi'i hawyi areto ra'yn.

¹⁴ Koitywy are'e Tupana pe — Uhetupana arehum kahato ewawi are. Waku puo uruiky'esat karãpe urutuwat aikowo aikowo Esa'yru moherep hamo are. Mi'i turan urupowyro kahato mi'i nug hamuat are. Miit'in uipyhyp pytkai arehum ewawi Tupana kat pote uinug surara ewy po'og uhewanikap ko'i kawiat hesaika rakano ehay wakuat moherep wuat'i miit'in piat hamo are. Wãi i'atu'e pytkai ta'atukuap ehay wakuat hawyi — Waku kahato mi'i iatu'e aikotã mohag ikamhig se rikat ewy ehay iatu'e are. — Waku kahato En Tupana are. ¹⁵ Pywo ti rat uiwyría'in Tupana mowepit hat sese Aika'iwat Iesui. Mi'i hap ewy Tupana mowepit haria aito kat pote Iesui eiam watopyhu'at mesuwarote. Aika'iwat

ikamhig sese rakat ewy toñne'en aipiit pe hawyi yne ikuap ikamhig sese hap upi Tupana aikuap. I'ewyte irania'in yt imohey i te haria ho'owasat rakaria ikuap ikamhig se aipiit piat hap upi hap ewy. ¹⁶ Irania'in ahehay Iesui etiat ta'atukuap hawyi ma'ato yt ta'atumohey i mi'i pote — Yt naku i i'atu'e katupono ahehay ta'atukuap hawyi — Pywo i'atu'e te'eruwepe — Uruku'uro hawyi Tupana uru'apiheg uruku'uro hap kape i'atu'e te'eruwepe. Mi'i pote uruehay yt ikamhig se i rakat ewy pã. Yt ta'atumohey i pote iku'uro rakat nem hap ewy topyhu'at uruehay upi are. Ma'ato irania'in imohey haria pe ahehay Iesui etiat hawyi — Waku kahato aikotã ikamhig se hap ewy topyhu'at. Urutukupte'en wuat'i e'at pe i'atu'e uruehay ta'atukuap hawyi are. Mi'i pote aiwat aiwe'eg hap yt pu'ok'e i irania'in mu'e Aika'iwat etiat hamo yt ta'atuky'esat i pote. Waku Tupana piat aimowe'eg hap kaipyi yn wati'atumu'e irania'in tawa ko'i. ¹⁷ Tukupte'en Tupana ehay moherep haria ma'ato yt pywo pe i rakaria. Yt Tupana ky'e hap wywuat sese haria i aimu'e ma'ato ahekat ky'ewi ne'i — Mio tã e Tupana i'atu'e ma'ato yt mi'i tã e hin i pytkai ta'atu'ywyk ne'i. Ma'ato ahehay mio tã wato'e — Tupana tipo'oro ra'yn Tosa'yru ahehakyera'at hamo wato'e. Mi'i pote waku watunug Iesui Aiporekuat no wato'e aipy'a pyi wato'e. Uruka'iwat mowepit hamo yn urui'atumu'e miit'in ko'i.

Mesuwat miwan nug hat ri Pauru.

3

¹ Tukupte'en irania'in Iesui mohey haria miporo'oro ko'i. Mi'iria po pe miwan ta'atuereko ta'a-

tupo'oro haria miium — Waku kahato mi'i miit urumipo'oro eimu'e hamo i'atu'e mekewat miwan note wen ma'ato uito ti yt irania'in mipo'oro hin i katupono yt uwe mipo'oro i uito are. Ma'ato uruto Tupana mipo'oro eimu'e hamo i'atu'e katupono miwan ete — Uruto waku po'og waku eimu'e hamo e mesuwat miwan me i'atu'e ahepe. Eiwatetup o mesuwat miwan kape hawyi eweikuap uruto po'og eimu'e e hamuat hap i'atu'e ahepe. Ma'ato uito ti Pauru are. Tupana yn uipo'oro ehowawi sa'awy'i. Yt karāpe i aterut wētup ywania kaipyi miwan — Po'og waku eimu'e hamo e hat irania'in miit'in minug ko'i. Ma'ato irania'in yt uru'ewy hin i. ² Yt uiky'esat i eikaipyi — Pauru'in Tupana mipo'oro aimu'e hamo e hap. Eweikuap kat pote. Pyno ahenoi ehepe koitywy eweikupte'en Iesui mohey haria uruepiat eimu'e hap kaipyi. Koitywy urukuap ta'yn Aika'iwat ewy ra'yn uruto. Mi'i hawyi eipe wy Aika'iwat ewywuat eweikupte'en katupono uruimotag eipe hap ewy urui'atumu'e eipe. Mi'i hawyi karāpe te'eraha'at uruewawi mi'i hawyi ta'atukuap Tupana mipo'oro ko'i sese uruto hap. Mi'i pote eipe miwan ewy eweikupte'en — Pauru'in Tupana mipo'oro e hamo. Ma'ato mesuwat miwan yt popera pe i ma'ato toīne'en eipy'a pe eiwanētup hawe yne miit'in imowēpap hap ewy. Mi'i hawyi mesuwat miwan ewywuat eiminug wakuat kapiat te'eraha'at hawyi eimoe-hay moehay hap ewy. Ta'i mi'iria Tupana mipo'oro ko'i Pauru'in potmu'eria mi'iria i'atu'e. ³ — Ta'i eipe waku urumu'e hamo miwan ewy eweikupte'en i'atu'e. Aikotā miwan sa'awy'iwuat timo-herrep kahato yne Aipotypot Iesui etiat. Mi'i hap

ewy eweimoherep miit'in me Tupana mipo'oro Eipotypot Iesui etiat. Yt aipo wuat minug popera etiat pyi i. Yt miwan nu etiat kawiat pyi i. Ma'ato wētup miwan ewywuat Tupana Pã'ãu kaipywiat miwan eiwanētup hap eipy'a pywiat kaipywiat wo. Mi'i hawyi wuat'i miit'in timowēpap kuap. Katupono aiminug ko'i wakuat ihay Aipotypot moherep hat ete yn. Katupono aiminug wakuat timoherep kahato Iesui topyhu'at Aika'iwat no hap etiat miwan ewy. ⁴ Pyno pywo ti uruikuap kahato Tupana uru'airo tehay moherep hamuat. Tupana to'e uruepe – Eipe uimi'airo uhehay moherep miit'in muat hamuat e. ⁵ Tupana mi'airo uruto tehay moherep hamuat. Mi'i pytkai yt karāpe i uruto'e – Uruto po'og Tupana uru'airo yt uruto'e i. I'ewyte – Uruto po'og imohey haria irania'in kai pote Tupana uru'airo hap yt uruto'e hin i. Yt mi'i tã ahehay hin i katupono uruesaika hap Tupana ehay moherep hamuat yt tut i uruesaika hap kaipyi. Ma'ato Tupana urumoesaika tesaika hap kaipyi tomiky'esat nug hamuat. Tupana Pã'ãu tum tesaika hap uruepe. Yt uruwekaipyi hin i tut uruesaika hap. ⁶ Tupana Pã'ãu wakuat yn aimowe'eg kuap tehay wakuat moherep hamuat. Sa'awy'iwuat sehay wã'i'e hap ko'i Tupana henoi Iuteuria kape. Waku kahato mi'iria ma'ato yt aimohāpyk kuap i Tupana wanētup hawe. Katupono yt watunug kuap i yne mi'i ko'i. Ma'ato sehay pakup Iesui etiat wo Tupana Pã'ãu aimoieñe'en kuap. Irania'in iwēpap kuap kahato Tupana ehay. Ma'ato yt ta'atuhētup i Tupana Pã'ãu me – Uimu'e ro kat som ere'e mesuwe hap kuap hamo yt i'atu'e i. Te'eruanētup mesuwat miwan Tupana etiat

— Atimowēpap kuap hawyi ahehakyera'at ra'yn i'atu'e yn. Tupana miwan etiat ahehakyera'at kuap i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ta'atumowēpap kahato ahut ewy yt ta'atukuap i ta'atupy'a pe pytkai. Mi'i hawyi iku'uro rakat ewy tukupte'en Tupana ehay ete. Kat pote sehay yn ta'atukuap pote. Ma'ato Tupana Pã'ãu wakuat yt aimu'e i mi'i hap ewy ne'i. Katupono Tupana Pã'ãu aimu'e aipy'a pe aiwanētup hawe aimu'e kahato tehay ete. Mi'i hawyi aimoieïne'en we'eg tehay wo miwan kaipyi. ⁷ Sa'awy'i Tupana tunug tehay nu ete sehay wakuat kahato. Mi'i hawyi ase'i Musei terut mekewat miwan Isareu ywania kape. Mi'i hawyi ase'i Musei ewa hētyhot kahato tut turan toterut mekewat miwan turan. Ma'ato yt hētyhot mot'i i howa wētup ewaty hap ewy yn. Sa'awy'i hētyhot kahato miit'in yt te'eraha'at kuap i. Mi'i hawyi yne e'at pe hētyhot yi kape te'en te'en. Sa'awy'i Tupana tum tomiwan miat Isareu ywania piat turan — Pyno mi'i miwan e hap ewetunug mote waku pe eweikupte'en Tupana wanētup hawe i'atu'e. Mi'i hawyi — Urutunug aru i'atu'e. Ma'ato yt ta'atunug i hap yn topyhu'at. — Pyno eipe Tupana mi'apiheg ko'i wo eweikupte'en e Musei. ⁸ Koitywy Tupana Pã'ãu to'e ehepe — Eweimohey Uha'yru pote woroho'oehakyera'at e. Mi'i e hap po'og ikahu sa'awy'iwuat nu totiat hap kai. ⁹ Sa'awy'iwuat aināpin hap ai'apiheg hap topyhu'at. Mi'i ko'i — Ewetunug e hap ko'i waku yne wen ma'ato yt aimohāpyk kuap i aināpin hamo waku pytkai. Yt watunug i te hap hawyi ai'auka hap topyhu'at. Ma'ato koitywy — Woroho'omohāpyk eipe e Tupana. Atum ehepe Uipã'ãu ehepe po'og ikahu

sa'awy'iwuat kai e. ¹⁰ Sa'awy'iwuat aimu'e hap ikahu ma'ato mesuwat aimu'e hap ipakup takat po'og ikahu sa'awy'iwuat kai waku sese hap ewy. Yt kat i po'og wakuat ikai. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat ipot'i sehay wo'onāpin hap waku te wen ma'ato watiky'esat po'og ipakup i mi'i pote po'og waku. ¹¹ Aināpin sa'awy'iwuat hap Musei ewa hētyhot hap ewy topyhu'at. Yne e'at pe yt hētyhot i yi kape te'en te'en hap ewy sa'awy'iwuat. Ma'ato Tupana ehay pakup topyhu'at yne e'at pe hētyhot po'og po'og kat pote Tupana ehay pakup pote. ¹² Tupana ehay pakup Iesui etiat wato-mohey kahato katupono yt karāpe i yi kape po'og po'og ne'i. Mi'i pote wahenoi Tupana ehay yne miit'in me yt kat i aiwemōti popuo. ¹³ Sa'awy'i Musei tuwemōti kahato kat pote Tupana ētyhot hap howa etiat ikahuro po'og po'og yne e'at pe. Toto hap ete tuwemōti. Mi'i hawyi tuwewa suwy sokpe wo. Yt toiky'esat i miit'in te'eraha'at hasep hepap mo ariāty hap kape. Mi'i hawyi Iuteuria Isareu ywania yt te'era'akasa i Tupana ētyhot hap howa etiat. Yt te'era'akasa kuap i hasep hap kape sokpe i'āuka hap pote. ¹⁴ Mi'i hawyi Iuteuria ywania tukupte'en mesup te. Ta'atumoherep kahato Tupana ehay Musei miwan sa'awy'iwuat ma'ato yt ta'atukuap pytkai i yt heremo i hap ewy pote. Katupono Musei tiwan Iesui etiat Tupana Mipo-oro Aiporekuat nuat etiat hut hap e'yanmete. Iuteuria timohey Iesui hawyi heremo ta'atukuap uwe etiat Musei tiwan hap. Mesup te ma'ato yt ta'atumohey i te Iesui ra'yn hap. ¹⁵ Mi'i hawyi karāpe ta'atumowēpap Musei miwan yt heremo hin i. Musei aimu'e hap watunug mote Tupana

ahehaky'era'at kuap i'atu'e to'ope ma'ato mi'i e hap i'atuesokpe ewy toĩne'en i'atuewa ete hap ewy. Yt i'atuehapytig i hap ewy. Sokpe i'atuewa suwy hap ewy pote yt heremo i ahehaky'era'at hap Iesui mikyiat yt kat sa'up i hap. Iesui yn Musei mināpin yne nug hat pote mi'i yn ahehaky'era'at kuap hat. ¹⁶ Ma'ato mesup karāpe wētup ok Iuteu ywania tuwemorem Tupana Mipo'oro I'atuporekuat nuat Iesui kape imohey hamo mi'i hat meremo uwe ete Musei tiwan hap toikuap ta'yn. Mi'i hawyi i'atuewa etiat sokpe ewywuwat yt kat i hawyi heremo kahato i'atuwanētup hawe. ¹⁷ Tupana Pã'āu aimu'e kahato. Tomiwan ete toimoherep kahato Tupana ahepe. Tomiwan myi toimoherep kahato Tosa'yru e hap. Mi'i hawyi yt uwe i aima'at kuap Tupana ehay ete. Sa'awy'i miwan yt watikuap kuap i kat pote yt kat i Tupana Pã'āu aipiit pe pote. Koitywy heremo ahepe pote waku pe watoĩne'en Tupana Pã'āu toĩne'en ahepe hawyi. ¹⁸ Aito Iesui mohey haria Musei ewywuwat kahato Tupana mōtypot hap hētyhot hap ma'ato yt iku'uro i ahowa ete Musei wat ewy. Katupono ahowa Tupana ewa y'y ewa ete hap ewy Tupana Pã'āu aimoētyhot kahato wuat'i e'at pe. Yt hasep hin i Musei ewa ewy. Mi'i hawyi Tupana kahu hap ahepe topyhu'at. Ipã'āu heremo ahete Tupana Mipo'oro Aika'iwat nuat Pã'āu heremo ahete. Pyno yne e'at po'og wakuwat watopyhu'at hap ewy Tupana Pã'āu hētyhot hap ete. Mi'i hawyi yne e'at wati-moherep po'og po'og Tupana Pã'āu. Katupono Tupana ewywuwat po'og po'og watopyhu'at yt kat i sokpe ahowa suwy hap ewy ma'ato Tupana i'āuka yt kat i ahowa ete. Ikahu kahato Tupana Pã'āu

ahete are uimimu'eria uito Pauru.

4

¹ Mi'i pote wati'atumu'e kahato wuat'i ywania sehay wakuat Iesui etiat. Katupono Tupana Pã'ãu hegyi'at hap kaipyi ai'airo towẽ wo. Yt ahewaku hap kaipyi i ai'airo mi'i nug hamo. Ahehaky'e'i pote aiky'e. Mi'i pote ai'airo tehay sytpok hamo. Mi'i pote yt karãpe i waurewato'e ihay sytpok hap ete. Tupana Pã'ãu aimoesaika mi'i nug hamo. ² Irania'in ta'atuhenoï sa'ag Tupana ehay miit'in ma'at hamo ma'ato aito watimoherep Tupana ehay aikotã to'e hap ewy. Yt wahenoï i aikotã irania'in miit'in ma'at haria ewywuaria henoï hap ewy. Tupana to'e hap ewy wato'e. Mi'i hawyi miit'in tikuap Tupana ehay pywo piat moherep haria aito hap i'ewyte Tupana aikuap. Mi'i hawyi yt aiwema'at hap wywo i wahenoï pywo piat yn wahenoï pote. ³ Ma'ato yt wati-moherep Iesui etiat mu'ap Tupana kapiat pote yt ta'atukuap hin i. Mi'i hawyi aimimu'eria yt ikuap takaria i wo tukupte'en. Yt naku i yt wahenoï i katupono yt wahenoï i hawyi tuwat aria kape yt ta'atukuap i Tupana etiat pote. ⁴ Pyno yt imohey i haria mesuwarotiararia ho'owasat rakaria wo te'eropyhu'at. Ahiag topyhu'at i'atuetupana wo. Mi'i hawyi karãpe wahenoï sehay wakuat aikotã Tupana tipo'oro Tosa'yru Aiporekuat no hap etiat i'ewyte karãpe watimoherep yne Iesui etiat Tupana moherep hat sese etiat Tupana ewywuat rakat mi'i hap etiat wahenoï turan – Yt eweimohey tei'o mi'i. Yt eweimohey tei'o mi'i e ahiag

i'atuwanẽtup hawe yt toiky'esat i mi'iria te'eropyhu'at Iesui haria pote. Ahiag i'atuewa hik hap ewy i'atuete yt toiky'esat i Iesui kapiat i'atu'akasa hap pote. ⁵ Yt watuwemõtypot i ahehay wo miit'in miat wahenoi turan. — Eheropat haria uruto wato'e katupono Iesui emiit uruto pote wato'e. Mi'i hawyi Iesui yn Ai'akag wato'e. Mi'i yn Tupana tipo'oro Aiporekuat no. Mi'i yn aimimõtypot sese wato'e. — Eheropat haria yn waku wato'e wahenoi Iesui etiat turan. ⁶ Sa'awy'i sese i'ypyryp sese turan Tupana to'e — Ereĩne'en no hẽtyhot hap e. Mi'i hawyi toĩne'en na'yn hẽtyhot hap. Koitywy mi'i hap ewy tutunug aiwanẽtup hawe. Aipotypot Iesui Tupana e'ariãty ewywuat toĩne'en. Karãpe watomohey Iesui hawyi Tupana heremo topyhu'at aiwanẽtup hawe — Worokuap kahato En mesup Tupana wato'e. Esa'yru En wẽtup miit ewy yn wato'e. Koitywy watikuap ewaku hap wato'e. ⁷ Tupana Pã'ãu eiam kahato aito. Mi'i pote ahesaika kahato Tupana ehay moherep hamo. Pyno yt ahesaika hin i pytkai ahehay Iesui etiat hesaika kahato katupono aito heiam yi kawiat ewywuat watopyhu'at pytkai Tupana Pã'ãu aipyt'at nug kahato. Mi'i hawyi woity rakat mehít rakat ko'i kawiat ewywuat watopyhu'at. Mi'i hawyi meremo miit'in tikuap ahesaika hap toĩne'en Tupana Pã'ãu kaipyi hap yt apiit yi kawiat kaipyi i. ⁸ Iesui ehay moherep haria aito pote miit'in mikyry'i hamo watoĩne'en aikope aikope ahewyry hap upi. Ma'ato mi'i pytkai yt ai'akit kuap i kat pote uruhopot aimoma teran ma'ato yt aimoma kuap i. ⁹ Ai'atoiat mesuwarotiaría ai'akag wuaría kahato ma'ato yt waure wo hin i aiwanẽtup hawe imohey

hap ete. ¹⁰ Ai'auka aru aicotã Aika'iwat Iesui ta'atu'auka hap ewy wato'e. Aicotã ta'atukuasa Iesui i'auka hamo hap ewy aimohan ai'auka hamo wato'e. Yt watikuap i aiku'uro hap sio mesup mũki'ite wato'e. Ma'ato mi'i pytkai yt watoiat hin i imohey hap wato'e. Ma'ato mi'i pytkai wahenoi ahewanĩkaptia pe aimimohey Iesui etiat. Mi'i pote — Pywo ti rat i'atu'e. Iesui tuwẽtem gu'uro pyi hap watikuap ta'yn i'atu'e. Pywo ti rat katupono heremo toĩne'en i'atupiit pe i'atu'e ahewanĩkaptia. ¹¹ Ahehay Iesui etiat pote aipyhyp teran aicotã ai'auka hamo. Ta'atu'auka Aika'iwat. Mi'i hap ewy teran ahete ta'atunug neran. Mi'i turan watimoherep yne Iesui toĩne'en hap ete. ¹² Pyno ai'auka aru wato'e ma'ato aipotpap ta'yn wuat'i ywania mu'e hap ete. Mi'i hap ewy urutunug sa'awy'i eipy'asetpe. Mi'i pote Aika'iwat mimoieĩne'en ko'i wo eweikupte'en mesup. ¹³ Sa'awy'i morekuat Tawi to'e — Woromohey sese En Tupana. Mi'i pote atimoherep En wuat'i miit'in me uhehay wo. Yt atoiat kuap i uhepiat emohey hap e morekuat Tawi. Mi'i ewywuat kahato aito imohey hap ete. — Uruimohey sese En Tupana. Mi'i pote uruimoherep En wuat'i miit'in me wato'e. Yt urutoiat kuap i En wato'e. ¹⁴ Ta'i koitywy watikuap kahato ra'yn Tupana tihep Aika'iwat gu'uro pyi hap etiat. Mi'i hawyi toimoieĩne'en i iku'uro hawyi. Mi'i hap watikuap kahato are. I'ewyte aito watikuap kahato meiũran aru Aika'iwat Iesui aihep gu'uro pywiat aimoieĩne'en wuat'i e'at piat hamo Tosa'yrũ mohey haria aito pote. Aimoieĩne'en hawyi aru aito ahereto To'ywot kape aikope toĩne'en hap kape. Mio tã e

aru mi'i hawyi — Papai meimuẽwaria uimohey sese haria e aru. Mi'i hawyi aru wẽtup miit ewy watoĩne'en itote. ¹⁵ Sa'awy'i eipy'asetpe urutukupte'en turan miit'in mimoso'opot ko'i wo uruto urui'atumu'e eipe Iesui etiat pote. Mi'i hawyi uruepiat ho'opot hap kaipyi eweikupte'en pywo e haria wo typy'i ra'yn. Mi'i hap kaipyi koitywy miit'in po'og po'og Tupana kapiat wehum haria wo tukupte'en. — Egyi'at kahato Tupana ewei'e. Yt uwe i e'ewy hegyi'at hap ewei'e. Uruimõtypot wuat waku rakat. Uruhewaku En ewei'e itote po'og po'og sa'awy'i kai. Koitywy Tupana topyhu'at eimimõtypot no ra'yn uruepiat ho'opot kahato eimu'e hamuat rokirẽ. ¹⁶ Karãpe uruta'akasa ehapiat imohey hap kapiat hawyi uruto'e — Pyno waku po'og waho'opot irania'in mu'e Iesui etiat hamo uruto'e. Ma'ato koitywy urupiit yt hesaika kahato i sa'awy'i wuat ewy ma'ato mi'i pytkai po'og uruesaika sa'awy'i wuat kai urupy'a pe uruwanẽtup hawe Tupana esaika hap po'og uruete sa'awy'i kai katupono Tupana Pã'ãu urumopakup kahato Iesui ehay moherep hamo wuat'i e'at pe. Mi'i pote yt urui'atoiat hin i sehay wakuat etiat miit'in mu'e hap. ¹⁷ Pyno irania'in Tupana ehay yt ky'esat i haria urusaty'i saty'i kahato urumoso'opot kahato mesuwe. Ma'ato aheĩne'en turan yn aimoso'opot kuap. Mi'i hawyi po'og yt kat i ta'atunug kuap ma'ato yt watoĩne'en mot'i i mesuwarote. Mi'i hawyi watoĩne'en mot'i wuat'i e'at pe hap tote. Mi'i hawyi atipy pe aru wato'e — Ta'i waho'opot kahato yi tote miit'in mu'e hamuat turan. Ma'ato koitywy waku aiwanẽtup hawe ahapiat ho'opot hap wato'e. Katupono ahapiat ho'opot hap kaipyi

i'atu kahato Tupana mōtypot haria nug mesuwiat hamo wato'e aru atipy pe. ¹⁸ Pyno yt naku i watuwanētup ahepiat ho'opot hap mesuwarotiat kape koran wuat kape yn. Po'og waku watuwanētup aimowepit hap atipy piat hap kape aikotā aru aimowepit wuat'i e'at pe hap kape. Ma'ato koitywy yt heremo i te mi'i. Katupono ahepiat ho'opot porap i hap heremo kahato koran aiwanētup hawe. Pyno po'og waku watuwanētup ahepiat ho'opot hap e'yanmete aikotā aru hap kape. Ta'i yt pya hin i wyti aimowepit hamuat wuat'i e'at piat hap e'at wato'e. Ahepiat ho'opot porap'i hawyi tokosap aru pote meremo wato'e.

Uimiwan Pauru are.

5

¹ Pywo aipiit wyti aikotā og ape ewy. Katupono yt watoīne'en mot'i hin i mesuwarote. Mi'i hawyi aipiit iku'uro aikotā og ape ewy. Ma'ato aipiit pakup Tupana timoeīne'en hawyi yt og ape ewy hin i. Katupono aipiit pakup topyhu'at aikotā Tupana yat atipy piat yt karāpiat iku'uro rakat i. ² Ma'ato mesuwe aipiit hero kahato haty kahato aipiit ete. — Tupana wato'e waho'opot kahato aipiit ete haty kahato wato'e. Areto teran ewawi atipy kape wato'e. Atiky'esat uipiit pakup wato'e Tupana pe mesuwe yi tote ho'opot popuo. Aipiit mesuwe aikotā sokpe pot'i ewy. Ma'ato aipiit pakup atipy piat aikotā ahesokpe pakup ewy. Mi'i hawyi watiky'esat kahato aikotā ahesokpe pakup ewy. ³ Yt naku i yt kat i ahesokpe pot'i hiot'e hawyi yt kat haipepiat pakup i hap pote yt naku i are. Yt naku i miit'in py'asetpe yt

ahesokpe i hap ewy. Mi'i hap ewy ma'ato po'og sa'ag aiku'uro hawyi yt kat i aipiit pakup i atipy piat hap yt naku i are. ⁴ Aipiit mesuwarotiat kak'e kynkyn'e ne'i aipiit iku'uro rakat toĩne'en pote. Aipiit mesuwarotiat tiky'esat kahato ipakup we toĩne'en hap. Ta'i yne aito aipiit mesuwarotiat iku'uro hap watikuap ta'yn. Yt watiky'esat i pytkai iku'uro. Mi'i pote wahētup Tupana — Atiky'esat kahato uipiit pakup we toĩne'en wuat'i e'at piat rakat wato'e. — Etunug no uipiit pakup ewat ewy wato'e Iesui pe. — Uipainug no wato'e. Aikotã uhesokpe pakup uiku'uro hawyi etopag uipiit epiit ikahu hap ewy wato'e. ⁵ Pyno aito Iesui mohey haria pote Tupana to'e ahepe — Uha'yru mohey haria atum aru ehepe eipiit pakup eiku'uro hawyi. Pywo ti rat yt uheso i rat e. Mi'i pote atimoherep Uipã'ãu pywo ewei'e hamo eipiit pakup toĩne'en atipy pe hap kuap hamo e Tupana ahepe. ⁶ Pywo ti rat eipiit pakup toĩne'en Tupana Pã'ãu kawiat wato mohey po'og po'og hap kaipyi are. Yt heremo i aipiit pakup ma'ato Tupana to'e pote — Pywo wato'e yn aimohey hap kaipyi. Aipiit wyti ai'yat mesuwarotiat ewy. Aipiit pakup ai'yat pakup atipy piat ewy. ⁷ Watoĩne'en mesuwarotiat aipiit pe pote Tupana yt heremo i. Ma'ato imohey hap kaipyi yn wata'akasa kuap. ⁸ Wato mohey kahato mi'i pote wato'e — Pywo ti rat atiky'esat kahato uipiit pakup hap. Katupono areĩne'en neran uipiit pakup wywo Tupana ehamo wato'e. Uito Pauru uiwanētup hawe po'og waku areĩne'en uipiit pakup wywo atipy pe mesuwat yi tote areĩne'en hap kai. ⁹ Watoĩne'en neran Tupana wywo mi'i pote watowepotpap kahato aipiit wywo mesuwiat

wywo mesuwarote te haty wo Tupana e hap nug hap ete. Ta'i Tupana mowepit kahato haria wo watukupte'en neran sio mesuwat yi totiat sio atipy pe. Mio tã e hap watiky'esat. ¹⁰ Waku aiwe'eg wo kahato kat som watunug mesuwarote aipiit wywo hap ete. Katupono meiūran aru Aipotypot Iesui aikaykay yne tuwewawi ha'up ium hamo. Wētup ok tuereto toikaykay yne aito. Itote toimoherep aiminug ko'i wuat'i pe. Aiminug wakuat ko'i i'ewyte aiminug yt naku i hap ko'i aiminug mesuwat totiat turan wuat ko'i. Mi'i hawyi to'e wētup ok wētup ok pe – En wakuat kahato e. Ma'ato wētup ok wētup ok pe – En yt naku i e. Mi'i pote waku aiwe'eg wo kahato aipiit wywo mesuwarote. ¹¹ Mi'i hap e'at pe Aipotypot ti'atuhomoherep yne aiminug ko'i sio waku sio yt hap ko'i. Mi'i pote waku watoken'ē kahato yt naku i nug hap pupi. Waku wato'e – Atimōtypot reran Uika'iwat uiminug wakuat wywo waku wato'e yn. Waku wati'atuekyi kahato miit'in Aika'iwat kape waku wato'e. Yt naku i i'atuekat ky'ewi ne'i wati'atuekyi miit'in Iesui kape. I'ewyte yt naku i i'atuma'at reran haype ne'i wati'atuekyi miit'in. Uruto mi'i hap ko'i eipiit ky'ewi hawyi ehekat ky'ewi ne'i hap yt karāpe i urui'atuekyi eipe. Mi'i hap Tupana tikuap pywo piat uruto'e hap i'ewyte eipe. ¹² Yt karāpe i urui'atuma'at eipe. – Uruto po'og yt uruto'e hin i. Ta'i yt urutuwwemowato teran i aikotã irania'in eimu'e haria ewy. Mi'iria ti te'eruwepainug te'eruwemōtypot hamo – Uimōtypot mono ta'atu'e hawe ne'i. Ma'ato i'atuwanētup hawe yt hāpyk hin i – Uruto po'og i'atu'e hap. Mi'iria eweikuap teran pote waku apo'ewe'e sio

waku apo'ewei'e sio yt hap kuap hamo. — Urumu'e haria Pauru ewywuaria sio yt apo'ewei'e. Mi'i hawyi eweikuap sio waku sio eima'at haria ne'i hap ko'i etiat. ¹³ — Pyno uruto po'og waku eimu'e hamo Pauru'in kai i'atu'e itote. Pauru'in yt ta'atukuap i kat e te'eropat mu'e hap ko'i heso'ok takaria pote i'atu'e. Ma'ato Tupana wanētup hawe yt urueso'ok hin i katupono imiky'esat ewy urutunug. Ma'ato i'atuwanētup hawe uwe uwe inug Tupana miky'esat mi'i haria i'atuwanētup hawe heso'ok takaria wo. Irania'in te'ero'e — Pauru'in i'atuwe'eg kahato miit'in ma'at hap ete i'atu'e. Mio tā i'atu'e yt ta'atukuap hin i kat hamo urupotpap kahato eipowyro hamo hap yt kat i eiky'e hap i'atuekai pote. Uruto uruiky'e kahato eipe mi'i pote urupotpap kahato eipowyro hamuat ete. Aikotā ywot ho'opot tomēpyt'in powyro hamo hap ewy. Yt urutuweky'e i eipowyro hamuat hap ete urupotpap kahato. ¹⁴ Pyno kat hamo urupotpap at ka'ap miit'in ekyi Iesui kapiat hamo. Pyno ahenoi kat pote hap. Iesui piat eiky'e sese hap totopag na'yn uruepe eiky'e kahato eipe urukaipyi. Mi'i hawyi wētup miit'ewy uruto iwywo eiky'e hap ete. Yt woroho'oky'e i pote haty kahato uruete. Pywo ti rat toi'atuky'e torania wuat'i ywania ko'i. Mi'i pote tutu'u yne wuat'i apiheg hap toku'uro aria'yp posak etiat hawyi. Toikuap kahato yne miit'in Tupana mi'apiheg ko'i wo aru tukupte'en hap. Toikuap i'atu'apiheg hap hawyi iku'uro i'atuekawiano. ¹⁵ Tutum sa'up yne Tupana pe aikyi'at hamo. Toha'up nug yne hawyi Tupana wanuaria wo watoīne'en. Koitywy I'ywot eropat haria watoīne'en. Kat pote aikyi'at ra'yn pote. Yt naku i

watuweropat ne'i. Waku po'og wateropat meke-wat iku'uro aikawiano rakat. ¹⁶ Pyno yt naku i aiwanētup hawe wato'e — Mi'i miit yt naku i mi'i miit waku wato'e yt watikuap i te sese sio waku sio yt i te pytkai. Mio tā wato'e sa'awy'i Aikawiat Iesui ete aiwanētup hawe. Koitywy watikuap ta'yn Aika'iwat Iesui sese ra'yn hawyi watikuap sese Waku Sese rakat toĩne'en. Sa'awy'i — Yt kan hamo i Iesui wato'e yt kat i Iesui etiat watikuap pytkai ma'ato mesup yt naku i mi'i watunug. Mi'i hap ewy kahato yt naku i wato'e aipy'a pe wētup ok miit pe — Yt kan hamo i en mana mimi mehĩ yt watikuap i te mekewat aimimohit hat re e. Waku iminug upi watikuap waku sio yt e. ¹⁷ Watunug Iesui Aika'iwat no hawyi watoĩne'en iwywo wētup miit ewy yn watoĩne'en. Mi'i hawyi ipakup takaria wo watoĩne'en. Mi'i hawyi aheko sa'awy'iwuat sa'ag ko'i watiwaure yne ra'yn. Mi'i hawyi aheko pakup ta'yn Aika'iwat eko ewywuwat ra'yn miit pakup watoĩne'en pote. ¹⁸ Pyno yne yne ipakup ta'yn katupono Tupana aimopakup i ra'yn. Aiwo-'owy'inug Tupana wywuwat hat Aika'iwat Iesui. Aika'iwat ewywuwat koitywy watoĩne'en. Wato'o-wy'inug na'yn ahehay wo. ¹⁹ Pywo ti rat Aika'iwat Iesui piit pe Tupana toĩne'en. Wuat'i miit'in wywuwat tuwy'inug hamuat toĩne'en Tosa'yru piit pe. Tupana hewyry aipy'asetpe Tosa'yru piit pe. Tomohey haria sese pap tet pupi ti iku'uro. Toi'a-tumorem tewanĩkaptia towyria'in sese wo. Yt totereko i ra'yn wyti miit'in minug sa'ag topy'a pe. Tomoweityk ta'yn wyti mekewat topy'a piat ko'i tosuu wo. Koitywy to'e ahepe — Ewehenoi ro miit'in me waure wo areĩne'en i'atuminug

sa'ag kai e. Waku te'era'aipok uhowawi e Aipotypot e mesup ahepe. ²⁰ Koitywy toĩne'en Wuat'i Porekuat Koro wo. Mi'i hawyi ainug topotpo'oro wo morekuat hit ko'i wo wētup tawa kape wētup tawa kape tehay moherep hamo — Ewei'aipok to Tupana kape e hamo. Aika'iwat Iesui toĩne'en atipy pe. Ma'ato uruto haiepiaria ihay moherep haria uruto'e. Tupana urupo'oro ehowawi eiky'e kahato haype. Woroho'oky'esat eipe uruwyrin' in wo i ra'yn uruto'e. Eiwewy'inug no Tupana wywo uruto'e. ²¹ Aika'iwat Iesui yt karāpe i inug sa'ag wato'e. — Ta'i Uha'yru waku sakpo e Tupana. Ma'ato mi'i pytkai Tupana ti'apiheg aiminug sa'ag upi. Aiminug sa'ag yne i'okpe tote toĩne'en kahato i'auka hap. Mi'i hawyi Iesui topyhu'at yt naku i nug hat ewy aiminug sa'ag topiit tote hawyi. Yt towat tominug sa'ag hap upi Tupana ti'apiheg Iesui ma'ato aiwat aiminug sa'ag upi toho'opot kahato. Mi'i watomohey hawyi Tupana ainug wakuat sese rakaria Tosa'yru suu aikoho hawyi. Tosa'yru ewaku hap totopag ahepe. Waku pe watoĩne'en Tupana wanētup hawe wato'e wuat'i ywania pe aikope aikope aipo'oro hap upi Tosa'yru haiepiano.

Uito Tupana mipo'oro Tosa'yru moherep hanuat Pauru.

6

¹ Urutoria Iesui ehay moherep haria sese. Mi'i pote koitywy uruhētup kahato ehupi. Eipe i'ewyete uru'ewy te wētup piit ewy yn Tupana wywo. Watuwepotpap kahato wuat'i ywania piat ikuap Ha'yru etiat hamo. Pyno Tupana eropat haria

aito pote uruhētup ehupi urupy'a pyi kahato. Yt eweikupte'en nei'o Tupana piat eiky'e hap ete ira'ak takaria wo ne'i. Tupana tum na'yn ehepe kat ko'i kat ko'i topotpap nug hamuat yt kat sa'up i. Yt naku i Tupana miium ahepiat ko'i watiporerokosap ne'i. Yt naku i watipun imiium ko'i.

² Mio tã e sa'awy'i Tupana ahepe – Koran na'yn wyti woroho'oehakyera'at teran e. Mesup e'at ra'yn atiky'esat ehehakyera'at e. Woroho'okuap eipe ehapiat uikaykay hap e'yianmete e. Woroho'o'ykesat eipe ehapiat ho'opot hap e'at pe e Tupana ahepe mesup ta'yn miwan me Isaia 49.8 pe.

³ Koitywy Aika'iwat ehay moherep haria ra'yn aito. Mi'i pote waku aiwe'eg wo kahato watoïne'en. Kat pote karãpe wati'aparap pote miit'in te'eruwekyry'i kahato Aika'iwat Iesui ete i'ewyte ahete. Mi'i hawyi yt uwe i tuwanētup teran ahehay kape.

⁴ Uruwyria'in waku kat ko'i kat ko'i watunug aiwe'eg wo kahato Tupana mowepit hap wywo – Meiē Tupana eropat hat sese i'atu'e hamo. Karãpe put'ok'e ahete ahatek hap aho'opot hap ko'i turan yt naku i iūte'en iūte'en aipy'ahak miit'in ete i'ewyte Tupana ete. Waku watimoherep Aipotypot eropat haria sese hap mi'i hap e'at pe.

⁵ Karãpe ai'ahyk ahyk i'ewyte karãpe aipy'hyp wo'opyhyp hawe i'ewyte karãpe miit'in sem ai'auka teran haria py'asetpe watoïne'en i'ewyte karãpe ahero ahã'ãg hap wywo Tupana potpap nug kahato hap ete i'ewyte karãpe yt watoket i ka'ap Tupana potpap nug hap e'at pe wy i'ewyte karãpe yt kat i aimiium Tupana potpap nug turan mi'i ko'i ahete turan waku watuwepỹ'ātutuk po'og yn na'yn. Mi'i hawyi miit'in tikuap ta'yn Aika-

'iwat eropat haria sese aito hap. ⁶ I'ewyte karāpe yt kat i aiwanētup hawe yt naku i nug hap ete mi'i hawyi meiūran miit'in tikuap Tupana eropat haria sese aito hap. I'ewyte karāpe watikuap Tupana aiwy sese ewywuat mi'i hawyi — Tupana emiit kahato mi'i i'atu'e. I'ewyte karāpe miit'in tunug sa'ag ahete ma'ato yt wati'atupoepyk i mi'i hawyi — Pywo imohey hat sese i'atu'e ahepe. I'ewyte iwese rakaria wo watoīne'en hawyi — Meiē i'atu'e to'e hap ewy imohey sese hat i'atu'e. I'ewyte karāpe watunug Tupana Pā'āu miky'esat ewy hawyi i'ewyte karāpe wati'atuky'e miit'in sese aipy'a pyi hawyi ta'atukuap pywuat Aipotypot Iesui eropat haria sese aito hap. ⁷ I'ewyte karāpe watimoherep aikotā Tupana e hap ewy hawyi ipotmu'eria sese aito hap ta'atukuap ta'yn. I'ewyte karāpe Tupana aimoesaika yt ahesaika pytkai i hawyi — Pywo rakat i'atu'e ahepe. I'ewyte karāpe waku pe watoīne'en Tupana wywo i'ewyte miit'in wywo mi'i hawyi aikotā surara hesaika rakat ewy watoīne'en. Surara typy ipo pe kyse'yp takat ewy. Wakuaria watoīne'en pote — Mi'iria Tupana surara wakuat sese i'atu'e ahepe. ⁸ Waku pe yn watiky'esat Tupana potpap nug ahepiat imōtypot wywuat hamo. Ma'ato irania'in aimōtypot kahato tuereto. Ma'ato irania'in yt aimōtypot hin i. Ma'ato irania'in te'eruwekyry'i kahato ahete. Ma'ato irania'in yt — Waku i'atu'e kahato. Pywo piat watimoherep turan irania'in — I'atueso atueso ne'i ta'atuhenoī i'atu'e ahepiat. Ma'ato sio waku i'atu'e sio yt naku i i'atu'e pytkai wati'atumu'e kahato te Tupana ehay wakuat ete. ⁹ Ta'i irania'in yt aikuap teran hin i. Ma'ato Tupana

aikuap kahato. Mi'i hawyi irania'in aikuap wen ma'ato ai'auka hamo aikuap. Ai'ahyk ahyk ai'apiheg kahato aipiit suk suk kahato hamo aikuap. Mi'i hawyi iku'uro ra'yn i'atu'e. Ma'ato mi'i turan watuwehymut i ra'yn kat pote Tupana yt tiky'esat i te aiku'uro hap pote. ¹⁰ Aimoso'opot hap aimo'arot kahato. Ma'ato mi'i pytkai watuwehum kahato Tupana kape. Ma'ato i'atuwanētup hawe yt kat hamo rakaria wo i watoïne'en. Ma'ato wahenoi Tupana ehay wakuat i'atuepe hawyi ta'atumohey hawyi ta'i Tupana mipoiytyro ko'i wo tukupte'en na'yn. Mi'i hawyi aikotā hekat rakaria ewy tukupte'en. Yt kat i ahekat pytkai. ¹¹ Uhyt'i'in mana'in tawa Kurintiu piaria uruiky'e kahato eipe. Torania eipe uruiky'e uruto'e. Yne uruwanētup hap uruimoherep ehepe. Eiky'e hap yt karāpe i yi kape ne'i. Pywo ti rat uruiky'e kahato eipe. ¹² Eipe ti urumēpyt'in urui'atuky'e kahato aikotā ywot tiky'e tomēpyt'in hap ewy. ¹³ Ma'ato eipe aikotā yt ta'atu'ywot etiat i yt iwese i rakaria ewy. I'ewyte yt ta'atuwesat i ta'atu'ywot rakaria ewy eweikupte'en. Urui'atuky'e kahato eipe uruto'e hawyi yt kat ewei'e i uruwesat. Urumēpyt'in uruky'e pote ewehenoi ro uruepe. ¹⁴ Yt naku i watuwat yt naku i nug haria wy'inug hamo. Aikotā i'ypyryp wywo hētyhot hap wywo yt to'osat i hap ewy. Mi'i hap ewy yt naku i watoïne'en yt naku i nug haria wywo wētup miit ewy i'atuminug sa'ag ete. Aikotā u'i mani'aykaray wywo to'opype mi'i hap ewy yt naku i watopyhu'at tupanaria mōtypot haria wywo i'atuetupanaria mōtypot hamo. Aito Iesui mohey haria pote wētup miit ewy watoïne'en wakuat nug hap ete. Mi'i pote

Tupana mimowaku hanuaria yt to'osat kuap sese i yt naku i nug haria wywo yt to'o'ewy hin i pote. ¹⁵ Aika'iwat wywo ahiag wywo yt karāpe i to'o-wēka ta'atupotpap wētup ehay yn hamo. Mi'i hap ewy yt karāpe i aito Aika'iwat mohey haria wato'osat sese Aika'iwat etiat mikyry'i haria wywo. Yt karāpe i wētup miit ewy watopyhu'at i'atuwywo. ¹⁶ Sa'awy'i mio tā e Tupana tomohey haria pe — Areīne'en eiwywo uheiam eipe. Eiwywo uhewyry e. Ehetupana wo areīne'en e. Uhemiiit no eweikupte'en e sa'awy'i miwan me. Mi'i pote Tupana yat ewy watoīne'en. Tupana toīne'en aipiit pe pote wuat'i e'at piat ieīne'en hat eiam aito. Yt mo wuat minug Tupana iā'ākap eiam hin i aito. Yt karāpe i Tupana iwese tupanaria wywo. Mi'i pote yt naku i Tupana aipiit piat watioto tupanaria mōtypot yat kape i'atumōtypot hamo e Tupana sa'awy'i miwan me Irewitiku 26.12 pe. ¹⁷ Mio tā e sa'awy'i Tupana tomohey haria pe — Ewei'atoiat ro tupanaria e. Yt eweikupte'en nei'o i'atuwywo e. Eweikupte'en pya i'atukai ro e. Yt eweiwat rei'o irania'in wywo i'atumōtypot hamo e. Yt ewetemig nei'o mi'iria katupono yt naku i kahato mi'iria e Tupana. Uimiky'esat ewetunug mote uimēpyt'in wo eweikupte'en e. I'ewyte eiwehyt'ok ui'yat pe e Tupana ahepe Isaia 52.11 pe. ¹⁸ Ei'ywot sese wo areīne'en e. Mi'i hawyi eipe uha'yru'in uhaki'yt'in wo e Tupana ahepe Esutu 4.22 pe.

7

¹ Ei'ywot areīne'en e Tupana ahepe. Woro-ho'omu'e eipe uimēpyt'in wo Ahetupana Koro e. Mi'i pote uimiky'e ko'i eweipyhu'at e Tupana

ahepe. Pyno waku watuwehik kahato Tupana ete imēpyt'in aito pote. Waku watimōtypot kahato Ai'ywot Koro yt kat i aiminug sa'ag wywo. Waku watoken'ē ahepiat inug sa'ag hap pupi kat pote Tupana ehamo watoīne'en pote. Yt naku i watuwat aipiit miky'esat sa'ag upi ne'i i'ewyte aiwanētup sa'ag hap upi ne'i. Yt naku i watuwanētup po'og ahetupanaria sa'awy'iwuat kape ne'i.

Waku wato'e Tupana pe — Uiminug sa'ag ko'i aikotā uipiit ipitpit sese hap ewy. Mi'i hap ewy uiwanētup hap ipitpit kahato. Uipitpit ok hap pote aremōti kahato uiminug sa'ag pupi waku wato'e Tupana pe. ² Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria yne e'at pe urui'atuky'e kahato po'og sa'awy'i kai. Mi'i pote uruky'e aikotā urui'atuky'e eipe hap ewy. Yt karāpe i urui'atuma'at eipe. I'ewyte yt karāpe i eipiit ky'ewi hawyi ehekarē'en ko'i ky'ewi ne'i urutukupte'en eipy'asetpe. I'ewyte yt karāpe i urui'atupohari eipe katupono eiky'e kahato haria uruto. ³ Ta'i urutuwanētup yn ehowawi yt kat i eimohit hap ne'i uruwanētup hawe uruku'uro eiky'e haype. ⁴ Uimowepit haria kahato eipe are. Uruimohey kahato eipe are. — Iesui mohey haria tawa Kurintiu piaria waku kahato rakaria uruto'e wuat'i miit'in me. Uruho'opot kahato mesuwe ma'ato urutuwanētup ehowawi hawyi urumowepit kahato eipe. Mi'i hawyi yt kat i uru'arot ne'i hap. ⁵ Sa'awy'i put'ok'uruto'e mesuwe yi Masētunia pe turan uruho'opot kahato. Yt uruky'e hin i itote. I'atuehay sa'ag uruete yne tawa piaria. Urutoken'ē itote kat pote sio uru'auka sio yt hap urutuwanētup pote. Irania'in tu'uka kahato uruete. Yt ikahu hin i

uruwanētup hawe. Yt urutuwemohey kuap i. Mi'i hawyi yt uruiky'esat i po'og yi kape sese uruto urutukupte'en. ⁶ Ma'ato mi'i turan aimowepit hat Tupana tipo'oro ra'yn urupowyro hat mehĩ Titu are. Put'ok'e hawyi urumowepit kahato. ⁷ Mi'i hawyi mehĩ Titu urumu'e kahato – Waku kahato mi'iria e ehetaiat. Uipowyro kahato mi'iria e. Ta'atuky'esat kahato Tupana ehay e ehetaiat tohenoi. Ta'atukuap emiwan hawyi paa'i'atu'e ta'atuminug sa'ag ete e Titu uhepe. Uruiky'e kahato te Pauru i'atu'e uhepiat pe. Mi'i hawyi urumowepit kahato mio tã mehĩ Titu heno i ehetaiat hawyi. Pyno tpy urumowepit hap mehĩ Titu put'ok'e hawyi tohenoi waku kahato ehetaiat hawyi. ⁸ Sa'awy-iwuat uimiwan ehowawiat ei'apiheg kahato hap eimo'arot kahato hap paa'ewei'e kahato hap. Mi'i turan are'e uiwepe – Yt naku i kahato uimiwan are. Po'og waku yt karãpe i atipo'oro uimiwan are uiwepe. Ma'ato mio waku kahato atipuēti uimiwan katupono ewei'aipok ta'yn Tupana kape paa'ewei'e hap. Sa'awy-iwuat einãpin hap ei'apiheg hap yt he hin i eweipuēti yt eimowepit hin i pote. Ma'ato koitywy eimowepit po'og po'og. Mi'i hawyi koitywy eweiwat ra'yn einãpin uhepiat hap upi. Pyno koitywy uimiwan sa'awy-iwuat ehowawiat uimowepit kahato. ⁹ Waku kahato uimiwan sa'awy-iwuat katupono mi'i kaipyi eiwemorem kahato Tupana kape. Ma'ato sa'awy'i ti haty yn eweipuēti. Mekewat uimiwan ei'apiheg kahato hap ewy topyhu'at. Mi'i hawyi paa'ewei'e kahato eiminug sa'ag ete. Mi'i kaipyi wo'owese hap eweipuēti Tupana wywo. Mi'i pote uimowepit hap ewy uimiwan sa'awy-iwuat ehowaw-

iat haty rakat pytkai. ¹⁰ Karãpe watuwemõti aiminug sa'ag ete Tupana ehamo i'ewyete karãpe paawato'e aiwanẽtup hap sa'ag ete mi'i hawyi wata'aipok aiminug sa'ag myi Tupana kape. Mi'i hawyi ahehakyera'at ra'yn. Watuwemorem Tupana kape hawyi waku kahato ahete. Toiwaure ra'yn aiminug sa'ag ko'i. Mi'i hawyi aimowepit kahato hap yn topyhu'at. Toiwaure yne aiminug sa'ag ko'i. Mi'i pote yt kat i po'og aimõti te hap topyhu'at. Mi'i hawyi — Paa'wato'e hap tokosap ta'yn wato'e are. Mi'i hawyi — Waku kahato ahehakyera'at hat wato'e. Ma'ato yt wata'aipok i aiminug sa'ag kaipyi pote yt watuwemõti hin i e hamo. Mi'i pote yt karãpe i ahehakyera'at hap toĩne'en. Ai'apiheg hap wuat'i e'at piat yn topyhu'at aiku'uro sese hap. Mi'i hawyi mesuwe yi tote yt karãpe i watipuẽti mekewat aimowepit hap. Tupana tiwaure aiminug sa'ag hawyi yt kat i haty hap ahete aimowanẽtup hawe aiminug sa'awy'iwuat etiat. Ma'ato yt pote haty hap topyhu'at aheĩne'en hap ok tã yt aimowepit hin i.

¹¹ Pywo ti rat karãpe wati'aparap sese yt Tupana miky'esat ewy i hawyi wahaty'i aiwanẽtup hawe watuwemõti kahato itote. Mi'i hap Tupana tiky'esat kahato. Mi'i hap ewy topyhu'at ehete eiwemõti hap mekewat eipy'asetpiat hewaire waire rakat. Mi'i hap atimoherep ehepe hawyi paa'eweie kahato Tupana miky'esat ewy. Mi'i hawyi eweikupte'en ipy'ahak takaria wo iminug sa'ag ete. — Yt urumiky'esat ewy i ewei'e tope. Urutoken'ẽ kahato eminug sa'ag pupi. Yt naku i ti rat ewei'e haty wo tope. Etoiat ro eminug sa'ag hawyi ereĩne'en no Tupana emiit sese wo. Mio

tã ewei'e hawyi yne ikuap yt Tupana miky'esat ewy i tutunug sa'ag hap. Koitywy miit'in tikuap yt mi'i tã nug haria i eipe hap. — Yt etunug po'og i ra'yn o typuo i ewei'e hawyi. ¹² Eiweikuap kat pote uimiwan sa'awy'i atipo'oro ehowawi einãpin haty wuat hap. Pyno aheno i ehepe woroho'oky'e kahato moherep hamuat. Yt uheso hin i are. Ta'i Tupana ehamo yt uheso hin i are. Pywo piat sese woroho'oky'e eipe hap. Yt atipo'oro i sa'awy'i mekewat miwan eipy'asetpiat i'aparap hap mohit hamo i'ewyte imima'at ko'i mohit hamo wy. Ma'ato ei'ywot ewy areĩne'en woroho'onãpin perup i popuo eiky'e haype are. ¹³ Pyno sa'awy'i mehĩ Titu toto ehowawiat turan yt towepit hin i wywo toto. Ma'ato put'ok'e turan imowepit kahato haria wo eweikupte'en. Mi'i hawyi koitywy i'ewyte uruto uruwepit kahato mehĩ Titu heno i yne aikotã aikotã eweikupte'en hap etiat hawyi urumowepit haria eipe. ¹⁴ Sa'awy'i atipo'oro mehĩ Titu ehowawiat turan are'e tope — Aika'iwat mohey haria tawa Kurintiu piaria waku kahato rakaria are tope. Ta'aipok hawyi tohenoi ehediat aikotã are'e hap ewy tohenoi. Mi'i hawyi pywo ti rat are. Ta'i pywo are ati'atumohey kahato mi'iria. Aikotã uruto'e sa'awy'i pywo e hap ewy. Kurintiu imohey haria waku kahato rakaria are Titu pe. ¹⁵ Koitywy mehĩ Titu eiky'e kahato hat po'og po'og sa'awy'iwuat kai. Mi'i pote ehowawi yn iwanẽtup hap. — Ta'i mi'iria Tupana miky'esat nug haria e yn uruepe ehediat pe. Yt toiwaure kuap i ehowawiat tuwanẽtup hap. — Uimõtypot kahato mi'iria e. Yt toimõto hin i tuwanẽtup hawe. Aikotã paa'e haria ewy eweikupte'en itote — Ereke

mehĩ ereke mimi ewei'e yn tope. — Hegyi'at kahato rakaria e yn uruepe ehepiat pe. Mi'i hawyi ehowawi yn tuwanẽtup kahato. ¹⁶ Pyno woroho-'omohey kahato eipe. Yt karãpiat i aru uima'at haria eweipyhu'at. Ehewaku hap yn topyhu'at uiwanẽtup hawe.

Uito ti mesuwat miwan nug hat Pauru are.

8

¹ Pyno koitywy ahenoi teran ehepe aikotã yi Masẽtunia piaria koitywy tukupte'en Tupana mipoityro ko'i wo tukupte'en. Tegyi'at hap kaipyi toi'atuky'e mi'iria. Pywo wuat mi'iria Tupana ti'atupoitynug po'og po'og ne'i. Sa'awy'i ta'atumohey hawyi itotiaría miit'in weuka'i kahato haria mi'iria. Ta'i ihaky'e'i kahato rakaria wo te'eropyhu'at itote mi'iria. Aikotã yt i'atuekat hin i rakaria ewy tukupte'en. ² Ma'ato mi'i pytkai i'atuwepit hap yn topyhu'at. Mi'i pytkai ta'atumõ'ẽ ta'atuepiat ekat hit yne irania'in me. Po'og i'atuegyi'at hekat rakaria kai ta'atumõ'ẽ yne pote. Katupono ta'atumõ'ẽ yne miit'in powyro hamo. ³ Te'eruwepy'a pyi ta'atuium ne'en ne'i. Yne ta'atuium kuap hap ok tã ihaky'e'i rakaria tawa Ierusalẽi miaria powyro hamo. Yt uheso i rat katupono i'atuegyi'at sese mi'iria. ⁴ — Uruipowyro kahato teran Aika'iwat mohey haria tawa Ierusalẽi miaria i'atu'e uhepe urui'atuky'e kahato mi'iria pote i'atu'e. Mi'i pote urumowepit kahato etioto urumiium ko'i hawyi i'atu'e yn uhepe typuo i typuo i. Sa'awy'i uruto'e uruwo'ope — Pyno ta'atuium aru kurin ta'atumiium ok tã. Mi'i hawyi watioto tawa Ierusalẽi kape uruto'e uruwo'ope.

Ma'ato yt heĩpyt hin i ta'atuim po'og uruwanẽtup hap kai. ⁵ Katupono — Tupana i'atu'e urutum neran urupiit epe i'atu'e. Mi'i hawyi urupotpap hap kaipyi urutum neran yne ewawi. Mi'i hawyi urutum yne Pauru'in me imiereto tawa Ierusalẽi miaria kapiat hamo i'atu'e Tupana pe. Mi'i hawyi ta'atunug Tupana piat ta'atu'e hap ewy. ⁶ Sa'awy'i uruipo'oro mehĩ Titu — To'iro wati'atunug tawa Ierusalẽi miaria ihaky'e'i rakaria powyro hamo e. Pyno uruikuap mekewat yi Masẽtunia piaria i'atuegyi'at kahato hap ete hawyi uruto'e — Pyno waku watipo'oro i ra'yn mehĩ Titu imohey haria tawa Kurintiu piaria nãpin aicotã waku watum ihaky'e'i rakaria pe hap etiat hamo uruto'e. Waku watunug imohey i haria yi Masẽtunia piaria ewy e hamo i'atuegyi'at hap wywo uruto'e. Mi'i hawyi uruipo'oro i ra'yn ehowawi. ⁷ Uru'i'atumohey kahato eipe uruwanẽtup hawe. Eweikuap kahato aicotã waku hãpyk nug hap ete. Howapy kahato imohey hap wywo eipe. Tupana Pã'ãu ihay hesaika kahato eikaipyi. Tupana kuap haria sese eipe. Yt eipohep hin i Tupana mi'ky'esat nug hap ete. I'ewyete weky'e hap ete eweikuap kahato. Ta'i yne mi'i hap ko'i ete po'og wakuaria wo eweikupte'en. Pyno koitywy wahã'ãg sio eipe po'og hegyi'at rakaria sio yt hap kuap hamo. ⁸ Pyno — Ewetum no yt are'e i haty wo ehepe. Yt ewetum i pote yt naku i yt are'e kuap i ehepe. Eipy'a pyi ewetum ihaky'e'i rakaria tawa Ierusalẽi miaria piat hap i'ewyete i'atuky'e kahato wywo hap uruiky'esat. Mi'i hawyi Tupana tikuap ehegyi'at hap toky'e kahato hap. Waku watimoherep imohey haria yi Masẽtunia ewy ehegyi'at hap.

⁹ Eipotopot Iesui aiky'e kahato. Mi'i hap eweikuap ta'yn ma'ato ahenoi teran i ra'yn. Hegyi'at kahato Mi'i aikotã hekat sese rakat timõ'ẽ yne tekare'en ihaky'e'i rakaria pe hap ewy Aika'iwat hegyi'at kahato. Sa'awy'i sese yne kare'en topyhu'at ipo pe atipy pe. Mi'i hawyi ahowawi tut atipy kaipyi. Mi'i Miit ihaky'e'i rakat topyhu'at. Toimõ'ẽ yne tewaku hap ahowawi aiky'e haype. Mi'i hap ko'i watikuap ta'yn. Ma'ato waku watopyhu'at aikotã hegyi'at hap ewy uhekatuwyria are. ¹⁰ Ga'atpuat anu – Waku wati'atunug hawyi watipo'oro ihaky'e'i rakaria tawa Ierusarëi miaria imohey haria kape ewei'e wuat'i Iesui mohey haria irania'in e'yanmete. ¹¹ Pyno koitywy woroho'onãpin eipe – Ewetunug no aikotã ewei'e hap ewy. Ewei'atunug o eimium ko'i eimiky'esat ewy. Ta'i eiwepit hap wywo wyti ewetum eimiky'esat ok tã. Waku watum aimium Tupana kapiat haty wo i'atuky'e hap wywo. Waku watum aipap hap wywo. Waku waho'oium ahekat ko'i aimiky'esat ewy. ¹² Pyno kat ko'i kat ko'i watum Tupana kape aipy'a pyi iky'e hap wywo mi'i hawyi ewepit kahato. Iwato sio yt hap kape yt tuwanëtup i mi'i ko'i kape. Tupana tiky'esat watum kuap hap ok tã tope. Yt toiky'esat i watum yt watum kuap i hap ok tã. ¹³ Yt naku i watum yne ahekat ihaky'e'i rakaria pe hawyi aito watoïne'en ihaky'e'i rakaria wo ne'i hap. Waku po'og watimõ'ẽ i'atuepe hawyi yne aito ahekat topyhu'at. ¹⁴ Pyno waku watimõ'ẽ ahekat i'atuepe katupono aiwat i'atu kahato pote ma'ato i'atuwat yt kat i i pote. Meiüran aru put'ok'e ehapiat ho'opot hap e'at. Mi'i hap e'at pe waku mi'iria aipowyro aikotã aito watimõ'ẽ sa'awy'i hap ewy.

15 Aikotã Tupana to'e sa'awy'i miwan me — Yt naku i yt hegyi'at rakaria wo i watoĩne'en uiano yne e haria wo ne'i. Yne aito hegyi'at rakaria wo watoĩne'en pote watimõ'ẽ aiwo'ope. Mi'i hawyi aiwo'o'ewy'ewy hekat rakaria wo watoĩne'en e Musei tomiwan Esutu 16.18 piat pe. 16 Uruwyria'in tawa Kurintiu piaria urui'atuky'e kahato eipe. Koitywy aiwy Titu eiky'e aikotã uruky'e hap ewy. Eipowyro hap yn iwanê^{tup} hawe. Tupana tunug na'yn Titu eiky'e kahato hano. Mi'i pote waku wahewaku Tupana kape. 17 Wê^{tup} e'at pe wato'e mehĩ Titu pe — Waku era'aipok tawa Kurintiu kape uruto'e. — Areto teran ni rat e hawyi toto yt uruipo'oro po'oro po'og pytkai i. Tuwepy'a pyi toto. Ipap kahato pote po'og torania kai. 18 Mi'i hawyi wê^{tup} ok uruipo'oro mehĩ Titu wywo. Mi'i ti aimu'e kuap kahato Tupana ehay wakuat etiat rakat. Wuat'i puat mikuap Iesui mohey haria mikuap kahato mi'i are. Mi'i pe ti — Wakuat kahato mi'i i'atu'e. 19 Ta'i torania Tupana mōtypot yat piaria mi'airo ti meiūwat miit mekewat aimium ereto tawa Ierusarēi kapiat hamuat. Mi'i hamuat i'atumi'airo i'atumium i'atuegyi'at hap moherep hamuat ium hamuat. Mi'i urutum ihaky'e'i rakaria imohey haria tawa Ierusarēi miaria pe. Mi'i hawyi te'eruwehum kahato Aika'iwat Iesui kape. Mi'i hawyi i'atuwepit kahato ta'atukuap ta'atuky'e kahato ehapiat hap hawyi. 20 Iwato kahato aimium urutioto. Mi'i pote urutioto meiūwat miit eimi'airo mium ko'i ereto hamo. Yt urutioto teran i katupono yt uruiky'esat i kahato irania'in to'ope — Meiē Pauru iho'osat aimium ko'i mu'ap upi tawa Ieru-

sarēi kapiat aimipo'oro ko'i e hap yt uruiky'esat i. Mi'i pote eimi'airo tioto are. ²¹ Hāpyk kahato yn areīne'en neran wuat'i miit'in wanētup hawe i'ewyte Tupana wanētup hawe. Mi'i pote yt atioto teran i mesuwat wuat'i miium wato ko'i kat pote yt atiky'esat i miit'in te'eruwānētup sa'ag uhowawi sio toho'osat sio yt i'atu'e hap ete. ²² Mi'i pote eimi'airo po pe yne urutum hereto hamo. Eimi'airo waku kahato uruipuēti aiwy sese. Yt karāpe i topotma'at nimo pyi te aipowyro hat. Uruhā'āg kahato yne ete mā'ato yt karāpe i uruma'at. — Areto teran tawa Kurintiu kape e. Ati'atumohey kahato mi'iria e imohey haria tawa Kurintiu piaria katupono ta'atuium aru po'og watuwanētup hap ok tā e uruepe. ²³ Uito hawyi mehī Titu aikotā wētup miit ewy yn urutukupte'en eheropat hamo. Uuiwy kahato mehī Titu are. Koitywy atipo'oro mi'i irania'in wywo ehowawi. Tuwat yne hawyi areto. Mi'iria uhe'yanme tuwat. Waku ewei'atumohey mi'iria katupono Iesui mohey haria yne. Tupana mōtypot yat piaria mipo'oro kat pote Aika'iwat mōtypot haria sese i'atu'airo. — Eiwehyt'ok ewei'e o i'atuepe aikotā eimikuap sese ko'i piat ewy are. ²⁴ Ewei'atuky'e sese i'atumipo'oro ko'i pote — Imohey haria Kurintiu piaria iwese sese rakaria i'atu'e aru te'era'aipok ta'atueta tawa kape hawyi. — Waku imohey haria Kurintiu piaria i'atu'e Pauru'in e hap ewy aiky'e kahato haria mi'iria i'atu'e aru are.

Pyno uito Pauru

9

¹ Pyno koitywy yt kat hamo i — Waku kahato

wati'atumõ'ẽ ahekat ko'i imohey haria ihaky'e'i rakaria tawa Ierusalrẽi miaria pe yt kat hamo i are'e katupono ewetum neran. ² — Ga'atpuat anu urupotpap kahato hum hamo ewei'e uhepe. Meremo urui'atunug urumiium muat ihaky'e'i rakaria imohey haria tawa Ierusalrẽi miaria pe ewei'e. Mio tã ei'e hap ahenoi wuat'i imohey haria pe yi Masõtunia piaria pe. Mi'i hawyi te'ero'e — Pyno uruto wy urutum i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuim ta'atukuap eipe ewetum irane hap hawyi. — Tawa Kurintiu piaria yi Akaia piaria ewy watum i'atu'e to'ope. ³ Mi'i pote atipo'oro mehĩ Titu'in uhe'yanme eimiium sio waku sio yt i te hap kuap hamo. Ma'ato areto yt ewei'atunug i te turan wuat pote wato'omõti te hap topyhu'at — Urutunug aru ei'e yt ewetunug i te pote. ⁴ Katupono areto aru yi Masõtunia piaria wywo ma'ato — Urutunug aru ei'e hap yt ewetunug i turan yt naku i put'ok'uruto'e ehetawa pe eimiium sat hamo. Yt kat i pote yi Masõtunia piaria to'okyry'i sese ta'atupy'a pe. — Kat pote — Urutunug aru i'atu'e pytkai yt ta'atunug i i'atu'e. ⁵ Mi'i pote are'e mehĩ'in Titu'in me — Uhe'yanmete eweiwat ro tawa Kurintiu kape are. Ewei'atunãpin mi'iria — Waku aiwepit wywo watum e hap ete waku watum aipy'a pyi imohey haria ihaky'e'i rakaria tawa Ierusalrẽi miaria pe e hamo. Pyno waku pe yne ra'yn aimiium ko'i ta'atuereto hap e'yanmete tawa Ierusalrẽi kapiat hamo waku ewei'e o tawa Kurintiu piaria pe are Titu'in me tawa Kurintiu piaria nãpin hamo. — Waku watum aipy'a pyi hap yn ewei'e o are mehĩ'in Titu'in me. — Yt naku i watum yt watum neran i pote waku ewei'e o are

mehĩ'in Titu'in me. ⁶ Pyno ahenoi ehepe hã'ãkap wuat aikotã waku watum Tupana kape hap ete. Uwe uwe tikoi yt iwato i mi'i hat aikotã toikoi hap ok tã toipuëti. Ma'ato uwe uwe tikoi iwato mi'i hat ipuëti tepiat ikoi hap ok tã. Mi'i hap ewy karãpe watum Tupana kape yt ahegyi'at wywo i pote meiũran aru yt kat i watipuëti yt ahegyi'at i pote. ⁷ Uiwyrria'in Tupana tiky'e kahato hegyi'at sese rakat. Topy'a pyi toiky'esat kahato tutum Tupana kape hat. Yt toiky'esat i watum tope yt watum neran i wywo watum hap. I'ewyete yt toiky'esat i – Etum no ma'ato yt pote yt naku i pe ereĩne'en e wëtup ok hap upi ne'i watum hap. Tupana tiky'esat aiwehum kahato wywo watum aipy'a pyi hap tewawiat hap toiky'esat. Toiky'esat aimiium muat wati'airo yianmete kat som watum hap ko'i. ⁸ Tupana hegyi'at sese ahepe. Tutum kuap ahepe po'og po'og watuwanëtup hap kai aipoityro kuap kahato aiky'e haype. Yt ahewaku hap upi i tutum ne'en ne'i ma'ato aiky'e hap yn wywo. Mi'i pote karãpe watunug neran wakuap imiky'esat turan aimoesaika kahato inug hamuat po'og po'og watunug kuap kai. Tupana tikuap kahato ahepiat kat sepap hap kuap hamuat aimowe'eg hamo. Tutum kuap po'og ahepiat hum hap tepiat hap kai. ⁹ Mi'i hap ete Tupana to'e miwan me – Ehehaky'e'i kahato uhepe. Yt woroho'oewaure hin i eipe ihaky'e'i rakaria e. Atikuap haty ehete hap ko'i e. Woroho'opowyro eipe wuat'i e'at pe e morekuat Tawi wepy 112.9 pe. Mi'i hap kaipyi watikuap hegyi'at kahato hap. ¹⁰ Pywo ti rat aipoi kahato hat Tupana. Yne aimikoi nug hat sa'awy'i kat ko'i kat ko'i watikoi Tupana inug hap kaipyi. Mi'i pote

yne mi'i tut Tupana po pyi. Tupana timowato yne aimikoi ko'i aiko moehaĩte hat. Tupana tikuap kahato aikotã mowato hap aito hegyi'at rakaria watoĩne'en pote. Watimõ'ẽ hap ok tã tutum ahepe. ¹¹ Tupana timowato kuap ahekat ko'i. Yne aiminug ko'i toipoityro kuap watoĩne'en hegyi'at ahekat ko'i wo pote. Watimõ'ẽ ihaky'e'i rakaria pe pote Tupana kape te'eruwelum ahegyi'at hap upi. ¹² Pyno watipo'oro aimium ihaky'e'i rakaria imohey haria tawa Ierusalẽi miaria kape hawyi – Waku kahato En Tupana i'atu'e aru. Yt wesok i te haria hin i tawa Kurintiu piaria i'atu'e aru ihaky'e'i rakaria powyro hamo. Koitywy uruikuap emohey haria tukupte'en i'atumium kaipyi. Koitywy waku ahete kat pote tokosap ta'yn ahehaky'e'i hap uruete Tupana i'atu'e haty wo torania watimõ'ẽ ahekat ko'i pote. ¹³ – Tupana i'atu'e Esa'yru ehay upiaria emohey haria tawa Kurintiu piaria i'atu'e aru. Emipo'oro Aiporekuat nuat ehay wakuat nug haria mi'iria i'atu'e aru Tupana pe. Ta'atumõ'ẽ uruepe hãpyk kahato i'atu'e. Yt uwe pe i po'og to'okupitu kupitu kahato hegyi'at sese rakaria ewy i'atu'e aru Tupana pe. ¹⁴ – Tupana tawa Kurintiu piaria emohey haria ekaipyi tukupte'en hegyi'at sese rakaria. Mi'i pote eti'atupoityro o mi'iria katupono koitywy uruiky'e kahato mi'iria. Etimoherep i'atuepe aikotã urui'atuky'e mi'iria hap ko'i i'atu'e aru Tupana pe. Eimipowyro ko'i tawa Kurintiu piaria i'atu'e. ¹⁵ – Tupana yt uwe i po'og hegyi'at ekai. Emium iwato po'og torania kai uruto'e. Esa'yru wẽtup ok yn nakat etum pote Tupana urutuwehum ewawi urupy'a pyi. Ma'ato yt karãpe i uruehay put'ok'e emium Esa'yru etiat

enoí yne hamo uruto'e.

Pyno waku kahato En uruto'e are. Uruto ti Esa'yru mohey haria are. Pyno waku are uito Pauru.

10

¹ Uito ti eimu'e hat sese sa'awy'iwuat. Ha'awyte Tupana uipo'oro ehowawi. Mi'i turan woroho'onāpin perup'i puo aikotā Aika'iwat Iesui aināpin hap ewy aiky'e hap wywo. Sa'awy'i ihaky'e'i haky'e'i rakano uito areñe'en eipy'asetpe turan po'og yi kape. Ma'ato koitywy areñe'en pya eikai. Mi'i pote woroho'onāpin uimiwan me haty wo uiwemōtypot wywo. ² Uimohit kahato irania'in eipy'asetpiaria. — Pauru yt Tupana mipo'oro hin i ewei'e. Ahekat ko'i ky'ewi ne'i aimu'e ewei'e. Eheso sese rakaria eipe yt are'e teran i mi'iria pe i'atuewa pe. Mi'i pote miwan me yn are'e i'atuepe. Eiwe'eg wo o are. Mio tā ewei'e mot'i pote eheso are aru ehowa pe. Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria ahētup ehupi uipy'a pyi haty wo yt uimohit rei'o ehehay wo. ³ Ta'i ei'ewywuwat re uito ipu'i rakat ikag nakat re. Ma'ato uhesaika hap yt tut i uipiit kaipyi. Tupana Pā'āu kaipywiat rat ne'i wyti uhesaika hap toñe'en. Mi'i kaipyi ne'i wyti uhesaika ahiag uka hamo. ⁴ Aito imohey haria watoñe'en aikotā surara ko'i ewy. Ma'ato aipory'a ko'i tuweupiat ra'yn. Yt mesuwarotiat wu'uka hap ewywuwat i katupono po'og po'og hesaika i'atukai. Mi'i ko'i wywo Tupana aipowyro kahato mi'i ko'i yt naku i nug hat akit hamo. Aiminug sa'ag ko'i aikotā wanīkaptia ewy topyhu'at. ⁵ — Uito po'og irania'in kai e hat yt tuwanētup kuap kuap i Tupana kape.

Mi'i hawyi Tupana topyhu'at yt Tupana wo hin i. Aiwanētup sa'ag hap topyhu'at Tupana ete. Ma'ato Tupana aimoesaika mi'i wanētup sa'ag hap pun hamo. Mi'i hawyi Aika'iwat Iesui yn toīne'en aiwanētup hawe Aiporekuat no. Mi'i hawyi Aika'iwat ehay yn aiwanētup hawe. I'ewyte aiwanētup hap aheha wywo Aika'iwat timohāpyk kuap yne. ⁶ Ma'ato yt watiky'esat i aimohāpyk hap pote mi'i hawyi Aika'iwat Iesui ai'apiheg katuponō toikuap kahato aiwanētup hap ko'i. Toikuap kahato eipe Kurintiu piaria sio uimohit hap eiwanētup hap sio yt. Mi'i pote eiwe'eg wo o are. ⁷ Tukupte'en aipy'asetpe — Uruto Aika'iwat Iesui emiit sese e haria. Mi'iria pe uruto'e — Eipe Iesui emiit sese pote mi'i pote eweikuap meremo uruto ei'ewywuaria te hap. Eiweha'at ro urueko kape mi'i hawyi eweikuap uruto Aika'iwat eropat haria sio sese hap. ⁸ Ha'awyte Tupana uru'airo uruepiat eimu'e hamo i'ewyte ei'apykok hamo. Yt aremōti hin i Tupana piat ui'airo hap ete are at ka'ap. Ma'ato tukupte'en eipy'asetpe yt iky'esat i are'e — Tupana uru'airo ei'apykok hamo are hap. Ma'ato Tupana ti'airo uruto. Toikuap eiky'e hap yn uruto hap. Yt kat i eima'at hap urukai hap toikuap. Toikuap Tupana ehay etiat eimotag hap eimu'e tehay etiat hap. Mi'i pote uru'airo uruepiat ei'apykok hamo. ⁹ Uiwyrīa'in yt eweiken'ē uipupiat hamuat i pote mesuwat miwan atipo'oro. Yt atipo'oro mesuwat miwan ma'ato ehowawi miit'in mohit hamuat ne'i. ¹⁰ Irania'in eipy'asetpe yt uiky'e i haria — Pywo ti rat Pauru ai'apiheg kahato tomiwan me i'atu'e. Eweikuap kat pote i'atu'e. Token'ē kahato aipy'asetpe to'e ahepiat hamo i'atu'e. Yt ipoity'i

hin i i'ewyte yt ihay se hin i aimu'e turan i'atu'e. ¹¹ Eiwe'eg wo o uwe uwe eipy'asetpiat to'e mio tã e urumohit haria. Uruto'e kuap ehowa pe aikotã urumiwan me hap ewy. Eiwatetup mi'i hap kape katupono urui'apiheg kuap. ¹² Tukupte'en eipy'a-setpe – Aito po'og irania'in kai i'atu'e to'ope haria. Ma'ato uruto yt i'atu'ewywuat hin i ko'i uruto'e. – Uruto po'og eikai i'atu'e te'eruanētup ahepiat pe. Mi'i tã wanētup haria yt i'atuwe'eg hin i katupono to'ope to'o'akasa hap kaipyi te'ero'e – Uito po'og i'atu'e te'eruanētup hawe. Yt i'atuwe'eg hin i katupono yt te'eruanētup hin i sio i'atuewaku hap put'ok'e sio yt Aika'iwat ewaku hap ok tã hap kape. ¹³ Uruto ei'apykok haria pytkai yt karãpe i uruto'e uruwanētup hawe – Uruto po'og eikai yt uruto'e i irania'in eipy'asetpiaria – Uruto po'og e haria ewy. Tupana uru'airo eheropat haria ewy yn. Yne uruewaku hap ko'i uruepiat sepap hap ko'i yt kat i tuwētem uruwekaipyi ne'i. ¹⁴ Sa'awy'i Tupana urupo'oro ehowawi. Tomipo'oro Tosa'yru Aiporekuat nuat ehay wakuat moherep hamo. Mi'i hawyi uruto'e ehowawi i'e hap ewy. Yt urui-waure hin i eipe pytkai urutuwat wētup ywania kape. ¹⁵ Aikope aikope Tupana urupo'oro mi'i hap kape yn urutuwat. Yt karãpe i uruipohari irania'in potmu'e ne'i urupotmu'e wo. Irania'in te'ero'e ehepe – Eipe uruimu'e Pauru'in e'yianmete i'atu'e ehepe urupohari teran haype. – Eheso ewei'e o mi'iria pe. Eehãite sese Iesui mohey hap ete hawyi – Pauru'in uru'apykok haria ewei'e. Mio tã ewei'e hawyi uruto yt kat hamo i ra'yn uruto'e i. Mi'i hawyi wētup ywania kape urutuwat yt ikuap i te haria kape. ¹⁶ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria

i'atu kahato te irania'in ywania yt ta'atukuap i te Iesui etiaria. Mi'iria tukupte'en ehe'yi ehetawa ekuekai po'og po'og pya wētup hy ete. Mi'i pote urutuwat teran yt ta'atukuap i te sehay wakuat Iesui etiat haria kape. Aikope yt uwe i te toto hap kape. Mi'i kape watuwat pote yt uwe i itote te'ero'e ahepe – Kat pote urumimu'eria eweipohari teran ne'i yt i'atu'e kuap i ahepe watuwat yt ikuap i te haria kape hawyi. ¹⁷ Aikotã Tupana to'e miwan me hap ewy. – Karãpe woroho'opowyro kahato wakuat nug hap ete mi'i hawyi yt naku i ewei'e – Uito atunug uhesaika hap wywo uipo wo uito po'og kahato pote yt naku i mio tã ewei'e ne'i e. Po'og waku ewei'e – Tupana esaika hap wywo atunug waku ewei'e e miwan me. ¹⁸ Yt naku i wato'e – Uito po'og Tupana eropat hat sese pãi yt naku i wato'e. Po'og waku wahekatup Tupana kaipyi – En uheropat hat sese e hap. Mi'i hap e'at pe yne ikuap Tupana wẽ kaipyi Tupana emiit sese hap. Mi'i hap e'at pe imimōtypot no watoĩne'en are uito eimu'e hat Pauru.

11

¹ Pyno woroho'okyry teran kurin mi'i pote eweiwanētup to aikotã yt uiwe'eg i hap kape heso'ok takat ewy. ² Uiiwyrria'in tawa Kurintiu piaria areĩne'en ei'ywot ewy. Eipe eweikupte'en uhaki'yt ewy yt karãpiat he'aito i te rakat ewy. Aika'iwat Iesui toĩne'en aikotã uhaki'yt ehaytuwy ewy. Mi'i pote uheha'ywywi kahato ehete. Yt atiky'esat i irania'in ne'i e'aito wo. Atiky'esat Iesui yn e'aito wo. Ta'i uheha'ywywi kahato ehete aikotã Tupana iha'ywywi hap ewy aikotã e'ywot

ewy areĩne'en uhaki'yt are. ³ Sa'awy'i sese ahiag tima'at mana Ewa moi'ok wē pyi. Tehay wo totekyi Tupana kaipyi. Mi'i hap ewy hap pupi areken'ē kahato. Areken'ē kahato ahiag tihep eipe Aika'iwat Iesui po pyi hap pupi. Aika'iwat Iesui mohey hap yn ahehakyera'at kuap. Mi'i pote wētup mohey hap yn toĩne'en Tupana kape. ⁴ Uimogyt kahato eipe katupono eweimohē yne miit'in mienoi ko'i. Put'ok'e wētup ok itote hawyi wētup Iesui etiat eimu'e yt uruepiat eimu'e hap ewy hin i. Mi'i hawyi – Pywo ewei'e kahato. E'e hap ewy ewei'e tope. Mi'i hawyi put'ok'e wētup i ra'yn hawyi to'e ehepe – Atum neran wētup pã'ãu ehepe. Mi'i hawyi – Waku mehĩ waku mimi ewei'e tope yt eiwe'eg hin i. Mi'i hawyi put'ok'e wētup ok wētup ehay enoi hat yt Aika'iwat Iesui wakuat ewy hin i. Mi'i hawyi – Pywo ewei'e mi'i pote uimogyt sese eipe katupono – Pywo ewei'e yne eimu'e haria pe. Mi'i pote eiwe'eg wo o are ehepe. ⁵ – Tupana mipo'oro sese uruto i'atu'e ehepe eimu'e hamo. Urupo'oro uruto po'og Tupana mipo'oro Pauru kai i'atu'e. I'atueso kahato ne'i katupono areĩne'en Iesui mi'airo sese ipotpo'ororia 12 ok takaria ewywuat areĩne'en are. ⁶ – Pauru ehay yt ikahu hin i i'atu'e. Ma'ato mi'iria pe Pywo are uhehay yt ikahu i eiwat ewy ma'ato uhehay hesaika kahato eināpin Tupana we'eg hap etiat hamo. Yne apo'ei'e hap atiwesat kuap yne. Mi'i hap uiwe'eg hap Tupana kaipyi eweikuap kahato ra'yn. ⁷ Ha'awytepyi te mesup te woro'ho'omu'e eipe sehay wakuat Iesui etiat. Yt wētup mo i woro'ho'omu'e ha'up ete. Mi'i hawyi – Pauru piat aimu'e hap yt kat hamo i atum ha'up kat

pote yt ihay se i pote ewei'e. Ta'i uimohit kahato uhegyi'at hap ete. Yt kat hamo i aremohit eipy'asetpe. Po'og waku ha'up ete aru woroho'omu'e mi'i hawyi uimōtypot haria wo eweikupte'en. ⁸ Ha'awyte woroho'omu'e at ka'ap yt kat sa'up ete i ma'ato eweikuap uwe tum eimu'e hap sa'up. Pyno ahenoi ehepe. Irania'in Iesui mohey haria aikope aikope te'eruwa'atunug hap kaipyi mi'iria tipo'oro uhowawi eimu'e hamuat sa'up. Areĩne'en sero'ok'e hat ewy katupono i'atuwat i'atusa'up kaipyi areĩne'en eipy'asetpe. Yt kat i ewetum uhepe. ⁹ Yt karãpe i areĩne'en neran ahētup hētup kat ko'i kat ko'i eikaipyi teran. Sa'awy'i areĩne'en eipy'asetpe turan uiwekaipyi arenuk. Mi'i hawyi uhesy'at eipy'asetpiat areĩne'en turan tō'ē kahato imohey haria yi Masētunia piaria uhowawi kat ko'i kat ko'i ta'atumium ko'i erut hamo. Mi'i kaipyi areĩne'en eipy'asetpe yt kat i ahētup ehepe. I'ewyte yt ahētup i aru ehepe. ¹⁰ Uiwānētup hawe — Waku kahato ati'atumu'e yt kat sa'up ete i. Mi'i pote yt kat i ahētup uimimu'eria ko'i kaipyi. Yt areĩne'en i ei'okpe tote yi Asia pe areĩne'en eipy'asetpe turan. Yt uheso hin i karãpe are'e yt kat sa'up ete i woroho'omu'e are ehepe. I'ewyte Aika'iwat Iesui tikuap yt uheso i hap kat pote toĩne'en uipy'a pe. ¹¹ Mi'i hawyi irania'in te'ero'e eipy'asetpe to'ope uruetiat. — Pauru yt aiky'e i mi'i pote yt toiky'esat aikaipyi kat ko'i kat ko'i. Pywo ti rat Tupana tikuap woroho'oky'e kahato uhepiat hap. ¹² Ēweikuap kat pote yt ahētup i eikai eimu'e hap sa'up. Pyno ahenoi ehepe. Tukupte'en eipy'asetpe — Eimu'e haria Pauru ewy kahato i'atu'e ehepe ma'ato yt pywo pe i katupono ehekat ko'i

ky'ewi yn eimu'e. Waku apo'ewei'e i'atuepe — Eipe Pauru ewy ewei'e pytkai kat pote ewehētup ha'up urukaipyi ewei'e o i'atuepe. Mi'i hawyi yt eiwesat kuap i kat pote yt ui'ewy i pote. Mi'i pote yt karāpe i ahētup eikaipyi ha'up. Yt urusaiepiaria hin i mi'iria. ¹³ — Pyno Tupana mipo'ororia sese uruto i'atu'e ehepe ma'ato yt pywo pe i i'atu'e ehepe mi'i tā ma'ato eima'at reran haype. Ta'i te'eruwepo'oro ei'akag wo te'ero'e hamo — Ta'i 12 ok takaria ewywuwat ko'i uruto i'atu'e. Aika'iwat Iesui potmu'eria ko'i uruto i'atu'e eima'at reran haype. Iesui urupo'oro ehowawi i'atu'e ehepe yt pywo pe i i'atueso ne'i. ¹⁴ Nimo pyi te ahiag tima'at kuap miit'in. Tuwemoherep miit'in me hētyhot hap ewy — Uito Tupana mipo'oro tehay moherep ehapiat hamuat e yt pywo pe i. I'ewyete ahiag emiit ko'i aikotā ta'atuka'iwat ewy tukupte'en eipy'asetpe ui'e hap ewy. ¹⁵ Ahiag mēpyt'in ko'i aikotā ta'atu'ywot ewy tukupte'en. Aima'at kuap to'ywot ewy. I'atuwē pyi — Uruto waku nug haria kahato i'atu'e. Ma'ato i'atuminug yt i'atuehay ewy hin i tuwētem. Mi'i pote meremo yt watikuap i sio aima'at sio yt hap ma'ato meiūran watikuap. I'atu'apiheg hap e'at pe Tupana timoherep wuat'i ehamo i'atuminug sa'ag ko'i. Mi'i hap e'at pe i'atu'apiheg hap put'ok'e i'atuminug sa'ag hap ok tā. ¹⁶ — Pauru ti yt iwe'eg i sese rakat i'atu'e. Uruto po'og i'atu'e. Are pāi yt karāpe i are'e — Uito po'og are. Ma'ato are'e teran pote are'e kuap. Pyno ipoity'i ete aremowato kuap are'e teran irania'in ewy pote ma'ato ahenoi hawyi yt uiwe'eg hin i hat ewy areīne'en. Ma'ato i'ewyete are'e hawyi waure wo o eweikupte'en ui'e hap ete

yt iwe'eg i rakat areĩne'en pote. ¹⁷ Karãpe ahenoi uiminug wakuat ete yt uiwe'eg hin i katupono Tupana yt tiky'esat i watuwemõtypot hap. ¹⁸ Ma'ato eipy'asetpiaria eimu'e haria te'eruwemõtypot yn ta'atuehay wywo — Uruto po'og torania kawiat Tupana mipo'oro ko'i i'atu'e. Yt pywo hin i are — Uito po'og eikai. Yt uiwe'eg hin i mio tã are. Ma'ato i'atu'e hap ewy are'e yt iwe'eg i rakat ewy. ¹⁹ Uiwyrria'in Kurintiu piaria — Aito po'og aiwe'eg kahato torania kai ewei'e eiwo'ope. Mio tã ewei'e kat pote eweiky'esat eima'at reran haria yt i'atuwe'eg i rakaria. Yt eiwe'eg hin i mi'i tã ewetunug mote. ²⁰ — Eipotpap to uruemiit no yt kat sa'up ete i i'atu'e ehepe haty wo. Mi'i hawyi — Urutunug ei'e hap ewy mehĩ'in mimi'in ewei'e eima'at haria pe. Yt eiwe'eg hin i katupono ehekat ko'i yne ta'atusat. Ihaky'e'i rakaria wo eweikupte'en eimu'e hap sa'up mo ewetum yne hawyi. — Uruto po'og eikai i'atu'e hawyi — Pywo ewei'e ehowa petek turan eimohit hamo. Mi'i ta'atunug yne ehete pytkai eipe — Uru'apykok haria akag ewei'e. Urumu'e haria sese eipe ewei'e i'atuepe yt eiwe'eg hin i. ²¹ Uito yt mi'i tã hin i areĩne'en eipy'asetpe turan. Eimõtypot hat areĩne'en. Woroho'omõ'ẽ aikotã eiwy sese ewy. Mi'i pytkai uimohit uhehay ete. Yt karãpe i atunug kuap i'atuminug ehediat ewy. Uhesaika hap yt put'ok'e i mi'i sa'ag nug hamo. Yt te'eroken'ẽ hin i te'eruwemõtypot hamo. Pyno ahã'ãg i'ewyte uhewaku hap moherep hamo. ²² — Uruto po'og i'atu'e. Uruikuap Iuteuria pusu i'atuehay pot'i i'atu'e. Uito po'og atikuap kat pote uipusu sese pote. — Ase'i Isareu emiariru'in sese uruto i'atu'e. Uito i'ewyte Isareu ywania te wy are.

Urue'ase'i sa'awy'iwuat eimiariru sese ko'i uruto i'atu'e. I'ewyte uito Aparãu saipepiat sese wy are. ²³ – Uruto Aika'iwat Iesui eropat haria sese i'atu'e. Ma'ato uito po'og i'atukai are. Mio tã pote yt iwe'eg i rakat mi'iria wemowato haria ewywuat areĩne'en. Yt uiwe'eg hin i ma'ato pywo pe are'e po'og Aika'iwat emiit areĩne'en i'atukai. Uito po'og i'atukai uipotpap. Yt uwe i uhete put'ok'e Aika'iwat potpap nug hap ete. Yt uiwe'eg hin i mio tã are ma'ato pywo pe are'e. Morekuaria uipyhyp po'og mi'iria kai uhehay Iesui etiat pyhyp teran haype. Yt atikuap karania wo ui'ahyk ahyk itote yt ta'atuky'esat uhehay Iesui etiat pote. Ui'atoiat uiku'uro turan karania wo. ²⁴ Sa'awy'i areto Tupana ehay moherep hap upi turan uito ui'ahyk ahyk kahato Iuteuria yt mohey i haria 5 wo ui'ahyk ahyk. Pywo ti rat 39 wo ui'ape ete wo'o'ahyk hap 9 haity sa'ag kahato rakano uiku'uro hap kape. Mi'i hap ewy 5 tawa pe Iuteuria tunug uhete. ²⁵ Haty kahato uhete ui'ahyk ahyk hap wia'yp mo. Mye'ym mo Humanu'in tunug uhete hawyi ui'atoiat. Wētup e'at pe uimak mak nu ko'i wo ui'auka hamo. Uhewyry y'y wato totiat yara wato puat turan mye'ym wo yara wato uito hap ywytu uato ti'apymín nu ete pik'e yne. Mi'i hawyi y'y wato pe areĩne'en wētup ewātym i'ewyte wētup e'at y'y wato ihy pya kahato rakat pe. ²⁶ Uhero kahato uhewyry kahato Tupana ehay moherep hamuat pote. Aho'opot kahato mu'ap upi y'y upi ihy esaika kahato pote. Sero'ok'e haria ui'auka teran yne uhewyry hap upi Aika'iwat ehay moherep hamuat turan. I'ewyte ui'auka teran Iuteuria. I'ewyte irania'in ywania ui'auka teran.

Tawa wato piaria uikat ui'auka hamo. Niatpo kahato uhewyry hap atipuēti. Areken'ē kahato areto ga'apy koro kapiat turan sio uiku'uro sio yt. Y'y wato uipohara'i kahato areto sakpo turan. Mu'ap upi te'ero'e uhepe — Uruto Iesui mohey haria i'atu'e ma'ato yt pywo pe i uima'at reran ui'auka hamo ne'i. ²⁷ Uhero kahato uhewyry kahato pote uhaty'i kahato. Karania ewātym ne'i yt areket kuap i kat pote areken'ē kahato sio uiket kai ui'auka. I'ewyte uhesy'at kahato areīne'en yt kat i mi'u pote. Are'y'utui kahato ma'ato yt kat i y'y areto yahig wato ekuekai turan. Karania e'at yt kat i atu'u. Uhena'ak kahato wywo uhewyry yt kat i uhe'og yt kat i uhesokpe ko'i uimosakup hamo. ²⁸ Pywo ti rat aho'opot kahato Iesui ehay sytpok hamuat hap upi. Ui'akag'aia kahato uhewyry hap upi. Arewanētup kahato irania'in imohey haria irania'in tawa piaria kape sio ta'atumohey te sio yt hap kape sio tu'uka to'ope sio yt sio i'atuehāite sio yt hap ko'i kape yn arewanētup. Uehat'at i'atuky'ewi. Yne e'at yne i'atu'apykok hano areīne'en uiwanētup hawe uipy'a pe. Atiky'esat i'atuehay Iesui mohey hap ete yn uiwanētup hap. ²⁹ Karāpe wētup ok Iesui mohey hat i'aparap mi'i hawyi ahaty'u kahato uhete haty kahato. Areto teran ipowyro hera'aipok Tupana kapiat hamo. Karāpe wētup ok Iesui mohey hat totoiat irania'in towyria'in imohey haria wētup ok i'atupy'asetpiat ihay sa'ag tuete pote mi'i hawyi areto teran meremo wo'owese hap nug yt iwese rakat i wywuat hamo. ³⁰ Ta'i — Uruto po'og Pauru kai i'atu'e eimu'e haria. Mi'iria yt ati'atuwesat teran i wen ma'ato ati'atuwesat. Wuat'i ete po'og areīne'en

i'atukai ma'ato uhehay yt iwe'eg i rakat ewy. Yt karãpe i ahenoi teran uhewaku hap mi'iria ewy. Po'og waku ahenoi miit'in me aikotã uhewaku hap yt put'ok'e hin i Aika'iwat Iesui ewaku hap ete. Mi'i hap po'og waku ahenoi miit'in me. Waku yt heso'ok takat ewy i uhehay uito are. ³¹ — Tupana waku kahato En. Wuat'i e'at pe etikuap aikotã aho'opot Esa'yru ehay moherep hamuat. Etikuap yt uheso i mesuwat uimiwan me hap. Esa'yru Aika'iwat i'ewyte ikuap yt uheso i hap. ³² Yt uheso i sa'awy'i areĩne'en tawa Tamaku pe turan. Toĩne'en itote morekuat Areta. Mi'i ti ipo'oro tesurara'in ui'apiheg hamo. Mi'i hawyi surara'in tipyhyp yne tawa wato pyhyp hap yi pype ko'i uipyhyp hamo. Mi'i hawyi tawa ewato iheg me toĩne'en. Yt arëtem kuap i. ³³ Mi'i turan are'e — Ui'auka aru are. Ma'ato uiiwyrria'in uhehakyera'at. Era'apyk meiũwat yrysakag wato pe i'atu'e. Mi'i hawyi ywaiti pyi uimo'apyk tawa wato pyhyp hap ekuekai haity ete yi kape. Getap hit ywaiti piat kaipyi oken'ypy hit kaipyi yi kape. Mi'i hawyi morekuat Areta esurara'in yt uipuëti hin i. Yt uheso i rat. Tupana tikuap yt uheso i hap. Mi'i hap kaipyi eweikuap yt uito eimu'e haria ewy i hap uito ti Pauru.

12

¹ Uiiwyrria'in tawa Kurintiu piaria uiminug wakuat ko'i yt atimoherep teran i ehepe ma'ato irania'in mi'i tã yn ta'atunug. Mi'i hawyi yt ahenoi uhepiat waku nug hap pote yt uimõtypot hin i. Pyno ahenoi uhepiat waku nug hap pote yt uiwe'eg hin i. Eima'at haria eimu'e haria — Uruto

po'og wuat'i kai i'atu'e katupono Tupana ehay kahato uruepe urumu'etu i'atu'e. Ma'ato uito po'og are. Yt uiwe'eg hin i mio tã are'e ma'ato uheha wo ara'akasa kahato Aika'iwat. ² Sa'awy'i 14 anu e'yanmete uheha wo ara'akasa aikope Tupana toĩne'en hap kape. Wētup e'at pe uhehay Tupana wywo mesuwe. Mi'i turan put'ok'e kahato Aika'iwat Pã'ãu uhete. Mi'i hawyi uhereto atipy kape waikiru ekuekai. Yt atikuap i sio uipiit wywo uhereto sio uipã'ãu yn ma'ato uherokosap atipy kape. Atikuap kahato mesuwat ui'e hap pywo kahato kat pote ara'akasa pote uheha wywo. ³ Pyno are'e i ra'yn yt atikuap sio uipiit wywo areto atipy kape sio yt. Mi'i hap Tupana yn ikuap. ⁴ Sa'awy'i areto ywyhig ekuekai. Mi'i hawyi waikiru sakpo Tupana Pã'ãu uherokosap Tupana eiam sese kape. Ikahu kahato itote aikotã Tupana mikoi ga'apy ewy itote. Atikuap sehay yt miit'in mikuap ok tã i sehay ikahu kahato. — Pyno ahenoi aru mesuwat sehay ikahu rakat miit'in yi totiaria pe are Tupana pe ma'ato uiwesat — I'atupusu yt put'ok'e i ikahu hap moherep hamo e uhepe. ⁵ Pyno ara'akasa yt uwe i te akasa hap kape. Mi'i hawyi uito po'og atikuap torania kai wen ma'ato — Uito po'og yt are'e i. Po'og waku are'e — Uhewaku hap yt put'ok'e hin i Uika'iwat ewaku hap ete. Yt karãpe i uhewaku hap put'ok'e Uika'iwat ewaku hap ete pãi. Ma'ato uhewaku hap uimōti re uiwanētup hawe. ⁶ Yt naku i are'e — Uito Iesui mohey po'og torania kawiat are. Pywo kahato uito are'e kuap ma'ato yt kat hamo i are'e mio tã are. Are'e mio tã pote yt uiwe'eg hin i. Mi'i pote karãpe are'e teran tuereto hawyi arewanētup

hawyi yt naku i arewanētup. Yt uiwe'eg hin i are'e mio tã pote uiwanētup hawe. Yt naku i kahato miit'in uinug Tupana are uiwepe. Uhewaku hap waku miit'in te'eruwānētup uhowawi uito ta'atu'ewywuāt re hap are uiwepe. Waku uikuap aikotã uhewaku hap ok tã ma'ato yt naku i uinug po'og. ⁷ Uhewaku hap kai ara'akasa Tupana ieĩne'en hap hawyi Tupana to'e uhepe — Pyno era'akasa yne ra'yn mio mehĩ e. Areĩne'en kahato erenug po'og ewato hap kai tet pupi e uhepe. Areken'ẽ ere'e aru — Uito po'og irania'in kai kat pote ara'akasa ra'yn atipy sese uito ere'e aru e'e hap pupi e. Mi'i pote woromowatetup woromohit irania'in py'asetpe. Atum aru epe epohara'i hap aikotã e'ahu hap ewy haty kahato mi'i e Tupana uhepe. Mi'i hawyi Tupana e hap ewy put'ok'e uhete ahiag kaipyi ui'ahu hap uiwemowato hap monik hamuat. ⁸ Mi'i hawyi sat'e i'e hap uhete haty are. — Tupana haty kahato are. Etihep to uipiit pyi uimoso'opot hap are. Ma'ato — Yt e Tupana uhepe. Mi'i hawyi tokosap mot'i hawyi ahētup i ma'ato yt e te wy hawyi tokosap mio tã ne hawyi ahētup i ma'ato yt e te wy. ⁹ Mi'i hawyi to'e Tupana uhepe — Yt karãpe i atihep epiit piat e'ahu hap e. Yt karãpe i epiit hesaika i ra'yn ma'ato mi'i pytkai waku ereĩne'en. Ma'ato mi'i pytkai yt karãpe i woro'atoiat en. Yt karãpe i yt woroky'e i ra'yn e. Karãpe irania'in te'era'akasa esaika hap kapiat hawyi te'ero'e — Yt topiit kaipyi i Pauru hesaika hap i'atu'e ma'ato Tupana imoesaika. Mi'i pote epiit yt hesaika i hap kaipyi uimōtypot sese hap topyhu'at e Tupana uhepe. ¹⁰ — Pyno atiky'esat e'e hap Tupana are. Atiky'e

emiky'esat ewy. Waku kahato uipiit perup hap sio emõtypot hap topyhu'at mi'i kaipyi. Ta'i waku Tupana uhesaika hap yt tut i uipiit kaipyi. Mi'i pote yt aremohey kuap i uipiit esaika hap ete. Mi'i hawyi aru po'og hesaika sa'awy'iwuat kai rakano areĩne'en katupono Esa'yru emipo'oro Uruporekuat nuat yn uimoesaika tesaika sese hap wywo. Po'og po'og uhesaika sa'awy'iwuat kai are Tupana pe. Mi'i hawyi koitywy uipiit yt uhesaika i hap uimowepit kahato kat pote mi'i pytkai po'og uhesaika sa'awy'iwuat kai. Yt uipiit kaipyi i uhesaika hap ma'ato Aika'iwat esaika hap kaipyi uhesaika. Karãpe put'ok'e miit'in miat uimohit hap i'ewyete uhatek hap put'ok'e turan po'og uimowepit hap atipuëti. Karãpe yt imohey i haria uhaty'i haty'i i'ewyete karãpe yt kat i ikahu uhete Iesui mohey hano areĩne'en mote i'ewyete mi'i hap e'at pe uiwesaika kahato te yt uhesaika hin i pytkai katupono uimoesaika kahato mi'i hap e'at pe Aika'iwat Iesui tesaika hap wywo. Mi'i pote uiwepit kahato. ¹¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria yt uimõtypot hin i Tupana miky'esat ewy kat pote sa'awy'i Tupana ui'airo tehay wakuat moherep ehapiat hamo. Iesui potpo'ororia 12 ok takaria ewywuat sese areĩne'en. Mi'iria wakuat sese ewywuat areĩne'en Iesui potpo'oro wo. Uito wakuat mi'iria ewywuat are. Yt uiwe'eg hin i are'e mio tã are ma'ato uimohit pote mio tã are. ¹² Sa'awy'i areĩne'en eipy'asetpiat turan Tupana timoherep kahato uipiit pyi tesaika hap. Toiky'esat kahato eipe eweikuap uito imipo'oro sese hap tehay sese moherep hamuat. Mi'i pote tutunug kahato uipiit

pyi yt miit'in mikuap ko'i e. Ehehamo toimoherep kahato kat ko'i kat ko'i sepap Tupana yn inug kuap hap ko'i miit'in mowanētup kahato hamo waku nug hap ko'i ete. Mi'i ko'i kapiat ewei'akasa hawyi ewei'e — Pauru ti Tupana mipo'oro ahowawiat aimu'e tehay wakuat etiat hamo ewei'e eiwo'ope. Karāpe ewei'akasa yt uhesaika hap kape i hawyi ewei'e uhepiat pe — Pywo ti rat Pauru Tupana mipo'oro sese katupono toimoherep Pauru piit pyi yt hesaika i pytkai ewei'e. ¹³ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria woroho'oky'e kahato eipe aikotā ati'atuky'e irania'in Iesui mohey haria aikope aikope gupte'en haria hap ewy woroho'opowyro eipe. Yt uwe i po'og eiwo'o'ewy'ewy. Ma'ato irania'in tum ehepe ta'atumiium ko'i. Sa'awy'i ewetum kat ko'i kat ko'i ma'ato wāi'are ne'i. Yt areĩne'en neran i ei'okpe tote. Uhekat kaipyi arenuk hawyi eimōpy'ahak hano areĩne'en. Pyno yt uiwepyi i waure wo o eweikupte'en uhepiat eimōpy'ahak hap kai. ¹⁴ Pyno areto i ra'yn ehowawi ehapiok hamo. Sa'awy'i areto typuo ra'yn koran wuat areto hawyi mye'ym mo ra'yn areto. Ma'ato put'ok'are eipy'asetpe turan yt atiky'esat i areĩne'en ei'okpe tote. arenuk uhekat kaipyi aikotā sa'awy'i are'e hap ewy. Eweikuap kat pote pyno ahenoi. Yt atiky'esat hin i ehekare'en ko'i. Ma'ato woroho'oky'esat eipe aikotā uha'yru'in uhaki'yt'in hap ewy. Aikotā yt naku i wahētup aha'yru'in ahaki'yt'in me mi'i kare'en ko'i. Mi'i hap ewy yt ahētup i ehepe. Waku po'og ei'ywot'in i'ewyete tutum kare'en ko'i hap ewy. ¹⁵ Woroho'oky'e kahato eipe aikotā uha'yru'in uhaki'yt'in sese ewy woroho'oky'e.

Aikotã ei'ywot ewy areĩne'en pãi are. Ta'i uimi'at uiko kaipyi uimiereko kaipyi woroho'opoi hap ewy atunug itote. Ta'i areĩne'en eipy'asetpe eimu'e Iesui etiat haype yt kat sa'up i ete woroho'omu'e katupono ei'ywot ewy areĩne'en. Uipoi ro yt are'e hin i katupono aikotã ai'ywot'in yt karãpe i – Eweium no sa'up uhepe hawyi woroho'opoi yt i'atu'e i. Uito ti ety ewy pote ati'atumoma yne uhekat ehepe eipowyro hamo woroho'oky'e kahato haype. Ma'ato mi'i pytkai yt uiky'e hin i eipe. Po'og po'og ne'i yi kape uiky'e hap woroky'e po'og po'og pytkai are. Ma'ato mi'i pytkai po'og po'og atum aru ehepe uimëpyt'in eipe pote. ¹⁶ Yt areĩne'en neran hin i ei'okpe tote i'ewyte yt areĩne'en neran i ehekare'en kaipyi ne'i. Irania'in eipy'asetpiaria te'ero'e uhepiat – Pauru yt sêtop sêtop e hat hin i i'atu'e. Ma'ato eiwe'eg wo o katupono eima'at kuap kahato. Towese hap wywo wyti einug teropat haria wo hawyi ehekat yne totat towano i'atu'e ehepe uhewanĩkaptia. ¹⁷ Mio tã i'atu'e i'atueso kahato ne'i uhepiat pe. Karania wo uhemiiit atipo'oro ehowawi yt wêtop mo i eima'at ehekare'en ky'ewi are. Mio tã e haria pe yt karãpe i atipo'oro wêtop ok uhemiiit ehekare'en êtop hamo. ¹⁸ Sa'awy'i atipo'oro mehĩ Titu ehowawi wêtop ok imohey hat wywo. Mi'i hawyi tuwat ra'yn eiky'e haype. Yt karãpe i mehĩ Titu ehekat toiky'esat. Katupono mehĩ Titu hawyi uito urutukupte'en wêtop miit ewy yn urutukupte'en wêtop wanêtop hap yn uruto. Uito woroho'oky'e i'ewyte mehĩ Titu eiky'e aikotã woroho'oky'e hap ewy te eiky'e. Uhaipepiat sese mi'i. Uheko ewy te i'ewyte mi'i yt karãpe i eima'at.

19 Yt karãpe i eipy'asetpe urutukupte'en turan paa'uruto'e – Wati'atuma'at mi'iria yt uruto'e i. Yt urueso i rat i'ewyte Tupana tikuap yt urueso i hap. I'ewyte Aika'iwat Iesui tikuap yt urueso i hap. Katupono yne uruminug ko'i eimoesaika imohey hap etiat hamo. Mi'i pote yt urueso i.

20 Pyno areto i ra'yn wyti ehowawi aikotã itotiat hap kuap hamo. Areken'ẽ kahato put'ok'ui'e turan eiwu'uka hap pupi. Yt woroho'opuëti teran i yt eiwo'owese i turan ne'i. Ma'ato woroho'opuëti eiwo'oehay ewãï ewãï turan ne'i pote areken'ẽ kahato areĩne'en ei'apiheg hano ne'i tet pupi. Yt naku i woroho'opuëti eiwo'oeha'ywywi ehekat ko'i etiat turan ne'i. I'ewyte eiwo'ope eimopy'ahak turan ne'i yt naku i woroho'opuëti yt eiwo'owesat i eiwo'ope turan ne'i. I'ewyte yt naku i eiwo'oewa pe eiwo'owese ma'ato eiwo'o'okpe wo ehehay sa'ag hap ete turan ne'i woroho'opuëti hap. Yt naku i woroho'opuëti eiwo'oweuka'i turan ne'i. I'ewyte eiwo'ohoiro hoiro turan ne'i. Areken'ẽ wu'uka hap etiat – Uito po'og eikai ei'e turan ne'i.

21 Uiwyrã'in areken'ẽ te wyti uiwanëtup hawe aikotã aru eweikupte'en areto turan hap pupi. Yt woroho'opuëti teran i ehewaire waire turan ne'i. Mi'i tã ewetunug put'ok'are turan ne'i pote aremõti sese Tupana ehamo. – Tupana yt areto teran i. Yt ati'atupuëti teran i tawa Kurintiu piaria Esa'yru mohey hariã i'atuewaire waire turan ne'i katupono uimõti te hap sese topyhu'at. Mi'i hawyã arewak uiwy sese iku'uro hap ewy. Tupana atiky'esat ta'atu'atoiat yne to'opiit ky'esat hap ko'i yt naku i hap ko'i. Tupana yt atiky'esat i areto emohey hariã Kurintiu piaria kape uimohit hap

yn itote turan uimõti te hap yn pote are Tupana pe.

Uito ti Pauru are.

13

¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria areto i ra'yn ehowawi ehepiok hamo. Sa'awy'i areto typuo ra'yn koran wuat areto hawyi mye'ym mo ra'yn areto. Sa'awy'i Tupana to'e miwan me – Yt naku i eiwemohit wētup ok okpe wo. Mi'i ti minug yt naku i ewei'e eiwo'ope yt eweikuap i te sio tutunug pywo sio yt hap yt eiweikuap i te pytkai e. Yt eweimohey tei'o meremo wētup ok yn ta'akasa wētup ok minug sa'ag kapiat hat e. Ma'ato mye'ym ok te'era'akasa wētup ok minug sa'ag kapiat hawyi waku eweikaykay sa'awy'i wētup ok. Mi'i hawyi waku wētup ok eweikaykay. Mi'i hawyi wētup i ra'yn eweikaykay mi'iria henoi hamo. Mi'i hawyi ta'atuhanoi te'era'akasa hap i'ewyte ta'atukuap kahato pywo hap to'o'ewy'ewy ta'atuhanoi pote waku eweimohey. Ma'ato yt to'o'ewy'ewy i ta'atuhanoi pote yt naku i eweimohey e. Ma'ato yt eweipuēti mye'ym ok pote waku eweimohey typy ok to'oehay ewy ta'atuhanoi pote e Tupana miwan me sa'awy'ite. ² Sa'awy'i akasa haria henoi uhepe iminug sa'ag ko'i areñe'en eipy'a-setpe turan. Mi'i hawyi ara'aipok hawyi ta'atuhanoi i ra'yn uhepe. Mi'i hawyi ta'atuhanoi uhepe typuo ra'yn. Meiūran aru ara'aipok i ra'yn ehowawi mi'i hawyi ta'atuhanoi uhepe mye'ym mo ra'yn iminug sa'ag ta'atuhanoi to'o'ewy'ewy mi'i hawyi atimohey ra'yn. Mi'i hawyi woroho'o'apiheg na'yn. Sa'awy'i eiwe'eg wo o are. Mi'i

hawyi ara'aipok hawyi are'e i – Ewei'atoiat ro eiminug sa'ag ko'i koitywy. Woroho'o'apiheg aru yt eweitoiat i pote are ehepe. Koitywy mye'ym mo ra'yn woroho'oewāi. Yt areĩne'en i eipy'asetpe wen ma'ato eiwe'eg wo o woroho'o'apiheg aru. Yt uipohep hin i ei'apiheg hap ete haty ewei'e pytkai. ³ Toĩne'en eipy'asetpe – Yt uruikuap i Pauru sio Aipotypot mipo'oro sio yt watikuap i sio Iesui wē pyi sio yt. Eiwe'eg wo o katupono Aipotypot wē wo kahato areĩne'en hesaika kahato. Aika'iwat ei'apiheg kuap. Ta'i ei'apiheg haty wo uhehay kaipyi are'e hawyi. ⁴ Ta'atu'auka Aika'iwat turan yt kat i to'e paa'e ne'i. Yt toimoherep hin i tesaika hap. Yt toi'atupoepyk hin i. Yt kat i hesaika hap iku'uro turan ma'ato Tupana timoieĩne'en i tesaika wo. Koitywy Tupana esaika hap yne eiam topyhu'at. Sa'awy'i urutukupte'en eipy'asetpe turan aikotã Aika'iwat iku'uro turan yt hesaika hin i turanuat ewy watopyhu'at. Ma'ato meiũran uruta'aipok ewawi hesaika rakaria ewy urutukupte'en ma'ato Tupana esaika hap urupiit pe. Eiwe'eg wo o Tupana ei'apiheg kuap kahato. ⁵ Waku ewei'e eipy'a pe sio – Uito Tupana Sa'yru mohey hat sese sio yt waku ewei'e. Waku watikuap kahato aipy'a pe sio Tupana sa'yru'in sese uito sio i'ewyte sio Tupana saki'yt'in sese uito sio yt hap. Ma'ato yt eweikuap i te pote eiwe'eg wo o. Yt naku i watopyhu'at piku piku ko'i ewy ne'i yt i'ywot wekuap takaria i ewywuaria wo ne'i. – Uruikuap kahato Tupana Uru'ywot sese hap. Uruikuap Iesui mohey haria sese uruto hap. ⁶ Atiky'esat kahato eweikuap uruto Tupana Sa'yru mipo'oro ko'i sese hap. – Yt heso rakaria i waku

eweie kuap uruetiat. ⁷ Tupana are — Etihep to tawa Kurintiu piaria i'atueko sa'ag myi i'atuminug sa'ag po pyi are. Yt urutuwat teran i i'atuewawi epiat i'atu'apiheg hap nug uruepiat hamo are. Yt uruimoherep teran i esaika hap i'atu'apiheg hamo ne'i. Irania'in itote yt urumohey i emipo'oro uruto hap. Etunug mi'iria ta'atumohey uruto emipo'oro sese i'atu'e hamo. Yt naku i urui'atu'apiheg mi'iria esaika wo are Tupana pe mesuwe. ⁸ Uruto Tupana mi'airo sese tehay pywo piat moherep ehapiat hamo. Yt uheso i rat. Pywo rat uru'e hap. Ma'ato — Yt pywo rakat i rat ewei'e pote yt eweimohit kuap i urumienoi kat pote Tupana mipo'oro ko'i sese uruto. Po'og waku ewei'e — Pywo kahato ei'e hap waku ewei'e. Pywo ewei'e hawyi po'og esaika hap topyhu'at katupono pywo e haria sok wo watukupte'en. ⁹ Uruiky'esat kahato eweikupte'en waku rakaria Tupana ewywuaria wo hap. Urumowepit kahato karāpe eweikupte'en hesaika kahato rakaria wo imohey hap ete. Mi'i hawyi po'og urunāpin haria ewy. Mi'i hap e'at pe urumowepit kahato. ¹⁰ Atiky'esat kahato ehehāite imohey hap ete put'ok'ui'e turan. Hāpyk Tupana eko ewy hap atiky'esat. Mi'i pote woroho'onāpin miwan me yt areĩne'en i te eipy'asetpiat turan. Po'og waku uiwanētup hawe woroho'onāpin miwan me aiwo'o'ewa piat hap kai. Kat pote ati'airo kuap ui'e hap. Mi'i hawyi yt kat i uhelay uimiwan me eimohit hap. Yt karāpe i woroho'omohit teran eipe. Woroho'omotag yn neran Aika'iwat mohey hap ete. Katupono sa'awy'i Tupana tum uhepe tesaika hap tomohey haria nāpin uhapiat hamo i'atumoesaika imoheg hap etiat

hamo. ¹¹ Uiwyría'in uhekatuwyría kuekatu atiporo ehowawi. Toran na'yn uimiwan mesuwe. Waku pe eweikupte'en. Yt kat i i'aparap ehépiat hap eheĩne'en hap ete hap wywo eweikupte'en. Wētup ok miit ewywuat eweikupte'en imohey hap ete. Eiwo'omowepit ro eiwo'opowyro hap ete wo'owese hap ete. Mi'i ewy ewetunug pote eiwepit kahato katupono Tupana wuat'i ky'e hat toĩne'en eipy'asetpe eimowepit sese hamo. ¹² — Pyno eiwehyt'ok to mehĩ'in mana'in ewei'e o imohey haria pe ewepit hap wywo. Aikotã Aika'iwat ewy yne mesuwarotiaría Aika'iwat mohey haria ipo'oro kuekatu ehowawi. ¹³⁻¹⁴ — Uruka'iwat sese Iesui eti'atuky'e kahato tawa Kurintiu piaria emohey haria. Yt i'atuewaku hap kaipyi ereĩne'en egyi'at i'atuepiat rakano ma'ato i'atuky'e haype. Tupana are waure wo ereĩne'en i'atuminug sa'ag kai. Eti'atuky'e mi'iria yt kat upi i. Tupana Pã'ãu are ewy'inug tawa Kurintiu piaria Esa'yru mohey haria wywo. Etunug mi'iria aikotã wētup ok miit ewy yn ahētup Tupana. Waku are. Mio tã ewy yn ahētup Tupana pe ehépiat uiwyría'in Iesui mohey haria tawa Kurintiu piaria etiat.

Toran na'yn ui'e hap miwan miat. Uito ti Tupana mipo'oro sese Pauru.

Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo
New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

86691f85-c501-5f1f-949e-903f2bbf9ae7